

Centre d'Estudis
Colombins

Fotografia del Sr. Enric Mitjana de las Doblas

ÒMNIUM
LLENGUA CULTURA PAÍS

47

Butlletí del Centre d'Estudis Colombins (www.cecolom.cat)

Any XVI / Núm. 47 / març 2009 / Preu: 3 euros

BUTLLETÍ DEL CENTRE D'ESTUDIS COLOMBINS

ANY XVI Núm. 47, març 2009

Director: Francesc Albardaner i Llorens

Secretaria de redacció:

Jaume Cañadas

Editor: Òmnium Cultural

Imprimeix: Casa Boada. Carrer Comtal, 26.
08002-Barcelona

Dipòsit Legal: B- 16689/95

Pàgina web: www.cecolom.cat

NOTA

El contingut dels articles és responsabilitat dels autors i no ha de coincidir necessàriament amb els principis que regeixen l'associació.

S'autoritza la reproducció, parcial o total, dels articles publicats en aquest butlletí, sempre que s'hi faci constar la procedència. Agrairíem que se'ns fes arribar un exemplar de les publicacions on els nostres treballs hagin estat reproduïts o esmentats o fins i tot una fotocòpia que identifiqui la publicació i la data d'edició

Tots els nostres Butlletins els podeu consultar a la nostra pàgina web: www.cecolom.cat

Sumari

Editorial

Vida del Centre

Articles

- **Epistolari d'Enric Mitjana de las Doblas amb Luis Ulloa**
Per Francesc Albardaner i Llorens
- **Manipulació històrica de l'expressió Corona d'Aragó**
Per Caius Parellada i Cardellach
- **Hispaniola**
Per Caius Parellada i Cardellach
- **La persistència del cognom Colom**
Per Jordi Marí i Salvadó
- **La persistència de les errades impreses**
Per Amadeu Buch i Gras

Revista de Llibres

- **El secreto de Cristóbal Colón: la flota templaria y el descubrimiento de América**
Autor: **David Hatcher Childress**
Per Llorenç Margarit i Torras

Editorial

El Centre d'Estudis Colombins ha perdut recentment un dels seus pares i guies: el Sr. Pere Català i Roca, autèntic "pal de paller" i model per a molts de nosaltres en innumbrables ocasions. Pere Català ha deixat un buit que, malauradament, no ha estat omplert pels nous socis que s'han incorporat al nostre centre, ja que costa molt arribar a la saviesa i a les cotes de coneixements assolides pel nostre vell amic. Trobem a faltar a Pere Català i no es una afirmació retòrica. Sembla com si, amb el seu traspàs, tot el panorama de la recerca de la catalanitat de Colom hagi quedat òrfena de guia i empobrida de recursos i capacitats per a la investigació i la divulgació científica. Ens trobem en una difusa sensació d'estanca-ment i aquest estat d'ànim no sembla el més apropiat per tirar endavant l'enorme tasca que ens queda per fer.

Tot estancament comporta decadència i perversió en els mètodes i objectius que es volen perseguir. Davant la manca d'obtenció de resultats clars i irrefutables, que només podran obtenir-se mitjançant esforços titànics de recerca en els arxius històrics, hem vist com a casa nostra hi ha hagut un esmicolament dels pocs grups de persones interessades en el tema de la catalanitat de Colom i com els escassos textos publicats darrerament, cada cop més, escoren cap a temàtiques esotèriques de molt poc o nul calat científic. Ja sigui en les conferències o

en les jornades colombines, que s'organitzen de tant en tant, es repeteixen els arguments coneguts i no s'esmenen les teories demostrades inequívocament falses. Perquè, com es pot admetre públicament, tal com ha succeït recentment, que el sentit comú ens pugui fer acceptar una teoria que proposa com a data de naixement de Colom l'any 1414? Com es pot defensar, sense cap mena de vergonya, el matrimoni de Colom amb Felipa d'Avís? On és la capacitat crítica del públic assistent en aquests actes? Què tenen a veure els càtars amb Colom? I la càbala jueva o la numerologia, com ens podran ajudar a trobar la veritat del descobridor?

Ara, més que mai, la nostra recerca precisa documents i proves irrefutables, si no volem caure en el marasme suara esmentat. Val més no dir res que difondre teories inconsistentes o falses. Aquesta postura intel·lectual és, en aquest moment, el millor homenatge que podem fer a tots els que ens han precedit amb prudència i encert en l'estudi de la catalanitat del descobridor del Nou Món, entre els quals destacarà, per sempre més, Pere Català i Roca.

Francesc Albardaner i Llorens
President

Vida del Centre

CONFERÈNCIA DEL DR. ABRAHAM HAIM AL IEC

El dia 6 de març del 2009 va tenir lloc, a l'Institut d'Estudis Catalans, una conferència a càrrec del professor **Dr. Abraham Haim**, professor d'història de la Universitat de Tel-Aviv, convidat pel nostre Centre d'Estudis Colombins. El títol de la conferència era "**La dimensión judía de Colón y su primer viaje a las Indias**", en la que el conferenciant va desgranar tots aquells indicis que afavoreixen un origen hebraic, (si més no per part materna), del descobridor. L'exposició va seguir els plantejaments de Salvador de Madariaga amb alguns punts nous, com quan va dir que

Colom estudià cal·ligrafia a Barcelona sota el patronatge del Sr. de Orpesa.

Una novetat força opinable del seu discurs fou quan afirmà, que els noms de les tres naus de la primera expedició colombina: la Pinta, la Niña i la Santa Maria, corresponen a tres cognoms jueus. Més ens va sorprendre i agradar el descobriment de que **Lluís de Torres**, el "traductor" oficial, que va acompanyar Colom en el primer viatge, era un convers molt recent i que el seu nom hebraic original havia estat **Joseph Ben Halevi Ben Hibri**, essent aquest segon nom de Hibri, que significa "hebreu", el corresponent a un dels llinatges més antics del món judaic.

La conferència es va animar força, quan, a partir de les explicacions numerològiques, donades en el llibre "Los guardianes del Secreto" de Lorenzo Fernández Bueno, es va interpretar l'antefirma de Colom de diverses maneres, resultant que les diverses lletres són la clau per a llegir els corresponents versicles de la Bíblia (5.6.5 per exemple). Finalment, segons aquesta primera interpretació de la fila inferior de la antefirma, es tractaria d'un "Kadish", que és una expressió que es recita de forma repetida a la sinagoga per persones que han perdut un familiar.

A partir d'aquest punt ja es va parlar obertament de la càbala jueva, que va ser reinterpretada pels templers i que va influir en les escriptures jueves posteriors. Segons Haim les tres lletres X.M.Y de l'antefirma de Colom tenen un significat cristià si es llegeixen d'esquerra a dreta (Xristus Messias Yesus), o bé jueu, si es llegeixen de dreta a esquerra (Yeovah Maleh Jessed, que vol dir "Déu, plè de pietat"). També les tres lletres XMY es poden llegir com a "Xemà", que és una expressió molt corrent en els textos judeics (Escolta, Oh Israel, el teu Déu!).

Per acabar, va acceptar plenament la proposta d'explicació de l'antefirma que s'exposa en el llibre "O Código 632", en que les tres lletres XMY llegides de dreta a esquerra, donen una expressió similar a "Ymach Schmo", que vol dir "Que el meu nom sigui esborrat". Segons Haim, Colom

era un jueu desesperat que es veia forçat a utilitzar el nom de XPO, que significa Crist en grec, com a part del seu sobrenom cristià Cristòfor, però al demanar crípticament que el seu nom sigui esborrat, també hi ha el desig que sigui esborrat el nom de Crist, fet aquest manifestament contrari al cristianisme. La conclusió final fou que **el nom i cognom de Cristòfor Colom no eren**

el nom autèntic del gran navegant. Tots aquells que acceptin aquesta versió dels fets, ja poden abandonar les recerques als arxius per trobar una família catalana Colom, ja que no serviria de ben res. Caldrà seguir la pista donada per Antoni Soler i Parellada de la família jueva Yonah de Mora d'Ebre, cristianitzada com a Colom en traslladar-se a Tarragona?

Articles

EPISTOLARI D'ENRIC MITJANA DE LAS DOBLAS AMB LUIS ULLOA

Per Francesc Albardaner

Si en el darrer butlletí núm.46 vàrem tenir la sort i l'oportunitat de publicar la correspondència entre Luis Ulloa i Cisneros i diversos intel·lectuals de Barcelona, sobretot amb Ferran Valls i Taberner, en aquesta edició volem completar les vivències d'Ulloa en els primers anys de l'exposició pública de la seva teoria, ja que hem pogut disposar de les còpies de les cartes creuades entre Luis Ulloa i Enric Mitjana de las Doblas, gràcies a l'amabilitat del nostre tresorer Sr. Reinald Benet de Caparà i Seguette. Com es pot comprovar de la lectura d'aquestes cartes, Enric Mitjana de las Doblas, a qui ens referirem d'ara endavant en la forma Mitjana, va ser un col·laborador entusiasta d'Ulloa des del primer moment, amb qui va mantenir una correspondència frenètica: primer, de carta setmanal, que a poc a poc es va anar refredant, degut en part a què algunes de les informacions de Mitjana es demostraren errònies al cap d'un temps. Tot i això, Ulloa va buscar sempre la seva col·laboració, ja que no va trobar cap altra persona que l'ajudés. Desconeixem si Ricard Carreras i Valls fornïa informació a Ulloa, però per l'enfrontament radical final entre Ulloa i Carreras, tot fa pensar que no hi va haver gaire col·laboració entre ells.

No oferim una transcripció exhaustiva de tots aquests documents, sinó que més aviat fem un resum de cada carta amb els temes més interessants per nosaltres. En algunes ocasions, sí que aportem una còpia integral de fragments dels textos que ens semblen més representatius. Les còpies manuscrites d'aquest epistolari es poden consultar a l'arxiu del Centre d'Estudis Colombins, tot i que ja advertim la difícil lectura de l'escriptura d'Ulloa i, a vegades, també resulta molt complicat entendre els escrits de Mitjana, ja que tenen una lletra molt menuda i estan plens de ratllats, anul·lacions i esmenes de tot tipus.

ESBÓS DE BIOGRAFIA D'ENRIC MITJANA DE LAS DOBLAS

Poc després de la creació del Centre d'Estudis Colombins, el seu secretari, Sr. Eduard Tell, va fotocopiar un treball mecanoscrit d'Enric Mitjana de las Doblas intítulat "Colom Català", per tal que tots els socis en poguéssim tenir una còpia. Aquest treball, mai acabat del tot, ni mai publicat, conté una quantitat enorme de dades sobre famílies catalanes dels segles XIV, XV i XVI, sobretot barcelonines, i estava enfocat a demostrar la pertinença de Cristòfor Colom a la família barcelonina dels Colom de Cardona-Barcelona, banquers ennoblits i patricis barcelonins. Com a introducció d'aquest treball, Eduard Tell hi va incloure un esbós de biografia del Sr.

Mitjana que, conjuntament amb l'autopresentació del Sr. Enric Mitjana en aquest treball i altres dades recollides, ens permet proposar la següent biografia:

Enric Mitjana de las Doblas i Alegrín, va néixer a Barcelona l'any 1875(?) en el si d'una família benestant. El seu pare era diplomàtic i va ser ambaixador a Xina. E. Mitjana de las Doblas estudià dret a la Universitat de Barcelona i va exercir d'advocat en aquesta ciutat. Com diu ell mateix en *Uns mots d'introducció* al seu mecanoscrit *Colom Català*: "Fa ja alguns anys, arran d'una conferència que va donar en aquesta ciutat el malaguanyat amic D. Luis Ulloa, a l'Ateneu Barcelonès, l'any 1927, a propòsit de la tesi del "Colom Català", tingué la idea de: "proseguir motu proprio i amb la independència que em caracteritza, aquest difícil i complicat tema. Afeccionat als estudis històrics i genealògics, (tinc 50.000 fitxes) em vaig dedicar a aquest tema durant algun temps".

Mitjana va publicar dos importants articles al Butlletí del *Centre Excursionista de Catalunya*: "La casa dels Colom de Barcelona" (1931) i "Montserrat al segle XV" (1937). Tot i que va tenir la idea de publicar el seu treball cabdal sobre "Colom Català", mai no ho va arribar a fer, havent-nos pervingut només el seu mecanoscrit preparatori.

Interessat com era en la recerca documental als arxius històrics en, comprava, venia i feia intercanvi de documents antics amb altres col·leccionistes. L'Arxiu Reial de Barcelona va comprar-li una col·lecció de documents de la Casa de Queralt i la Biblioteca de Catalunya li'n va comprar una altra de la Casa de Copons. Solter i sense fills, va morir arruïnat a l'asil de les Germanetes dels Pobres del carrer de Sant Salvador, al barri barceloní de Gràcia l'any 1962, on el Sr. Benet, pare del nostre tresorer, el visitava alguns diumenges a la tarda per parlar de temes colombins. Sembla que tota la seva col·lecció de documents i apunts la va heretar el pare del nostre consoci Sr. Reinald Benet de Caparà i Seguet.

L'ESPISTOLARI MITJANA DE LAS DOBLAS - ULLOA

És gràcies a la gentilesa d'aquest consoci nostre, que ens ha proporcionat les còpies de tota la correspondència mantinguda entre el distingit erudit Sr. Luis Ulloa i Enric Mitjana de las Doblas al llarg d'uns quants anys, que hem pogut fer el present estudi. A continuació donem un extracte de cada carta amb algunes extensions o comentaris crítics per part nostra. No disposem de la col·lecció completa de cartes i respostes per cap de les dues bandes, però en manquen poques. En aquesta correspondència, s'hi pot observar el procés de recerca d'Enric Mitjana de las Doblas de tot tipus de documents referents a la família Colom de Barcelona, fins al punt que acabà convençut que es tractava de l'autèntica família del Descobridor. Mitjana fa tot el procés de recerca amb el neguit d'arribar a unes conclusions finals positives i definitives de la catalanitat de Colom el més ràpidament possible, la qual cosa provoca que caigui en errors de gruix, que fan desconfiar Ulloa sobre la credibilitat de les dades transmises per Mitjana. De totes maneres, Enric Mitjana de las Doblas sembla haver estat l'únic erudit català que va voler ajudar el distingit professor Ulloa, de manera continuada, en la recerca als arxius catalans, i va assolir fornir-li noves dades documentals de forma oberta i generosa. Per això, malgrat alguns errors d'interpretació, Mitjana sempre aporta en les seves cartes dades novedoses i interessants, encara que no sempre les seves fonts estiguin degudament referenciades.

22 de maig del 1927: Carta d'Ulloa a Mitjana (Hotel Majestic, Barcelona)

(Nota: considerem que la data correcta d'aquesta carta era la del 29 de maig del 1927)

Es tracta d'una carta de resposta a una carta prèvia de Mitjana en la que li explicava que estava en poder d'uns manuscrits en llatí sobre la família Colom. Ulloa lamenta no poder-lo visitar personalment, ja que marxa cap a França aquell mateix dia. En aquesta primera carta, Ulloa es dirigeix a Mitjana com a "Sra. Doña Mitjana de las Doblas" i li diu que ja parla d'aquesta documentació en un article que ha enviat a *La Publicitat* i a *La Veu de Catalunya*.

26 de maig 1927: Carta de Mitjana a Ulloa (Barcelona)

Tot i que està datada clarament del dia 26 de maig, sembla que podria ser anterior, ja que es veu retocada i podria ser una còpia de la primera carta enviada per Mitjana a Ulloa. L'hi parla del llibre de Bover "Nobiliario Mallorquí" on, en l'apartat *Colom*, hi menciona **Guillem Colom**, diputat per Bellveí (després conegut com a Sant Llorenç d'Escardassar), qui prestà homenatge al rei d'Aragó Alfons III l'any 1285; **Antoni Colom**, jurat de la Ciutat de Mallorca l'any 1471; un altre **Antoni Colom**, el qual serví al Rei Catòlic en les guerres de Nàpols i de Granada, i encara un altre **Guillem Colom**, que fou jurat l'any 1522. Mitjana diu que les armes d'aquests Colom mallorquins era un colom volant sobre camp d'argent amb una branca d'olivera en el bec i en la barba de l'escut unes ones de mar amb el seu color natural.

Mitjana considera possible que Colom fos tant de Mallorca com de Barcelona i exposa a Ulloa que posseeix tres pergamins escrits en llatí de l'any 1576 que parlen de la **Sra. Marquesa Colom**, monja del Monestir de Sant Pere de les Puelles, que ven quatre cases de la seva propietat a la Plaça de Sant Francesc (actualment Medinaceli) a favor dels barons de Santa Coloma. Aquests documents demostren l'existència **d'una família Colom noble a Barcelona**, ja que era una condició necessària per a les monges del dit monestir.

4 de juny del 1927: Carta de Mitjana a Ulloa (a París)

Mitjana agraeix una carta de resposta d'Ulloa de data de 29 de maig i diu que ja ha llegit les referències a la seva persona en uns articles d'Ulloa publicats als diaris de Barcelona. També afirma haver escoltat amb plaer la conferència d'Ulloa del dia 28 de maig, en la que Ulloa va destacar una possible relació de Colom amb la família Ça-Costa o Zacosta, de la qual ell disposa d'alguns pergamins del període 1347-1421, relatius a **Pere Ça-Costa**, batlle general de Catalunya i els seus descendents.

Mitjana confessa a Ulloa que cada cop està més convençut de l'origen català de Colom i li recorda que el primer mariner que va veure terra americana fou català (suposadament citant a Feliu de la Penya), així com també del fet que també ho era **Pere Margarit**.

Mitjana fa referència a un Guillem Colón (sic) de l'any 1348, que era membre del Consell i Oficis de la Reial Casa. A continuació diu que, en el llibre de l'any 1709 d'on ha tret aquesta referència, el cognom està escrit amb "n" final, tant en el text com en l'índex. Això li fa pensar en la possibilitat que a Catalunya, hi pogués existir aquesta forma de cognom, però suposa que el signe parlant de l'escut d'aquesta família seria un colom i no una columna, com en el cas dels Colonna italians i que, per tant, el canvi de "m" a "n" demostraria una tendència generalitzada.

A partir de la recerca dels antecessors de la religiosa Marquesa Colom, Mitjana informa Ulloa de les següents troballes:

1229: El **canonge Colom** (Joan Colom) de Barcelona funda l'Hospital d'en Colom, actualment conegut com de la Santa Creu.

1348: **Guillem Colom** es nomenat ambaixador pel rei per aquietar els veïns d'Aragó i de València. (Aquesta cita està tret d'un llibre de l'any 1709 publicat en castellà.)

1460: **Francesc Colom**, català, és un dels 45 ambaixadors que demana la llibertat del Príncep de Viana.

1460: **Guillem Colom** és membre del Consell dels 27 de Catalunya que nomenà als ambaixadors per sol·licitar la llibertat del Príncep de Viana.

1462: **Guillem Colom** és un ciutadà de Barcelona entre els que proclamen a D. Enric IV de Castella com a rei.

1492: El **secretari Colom** és encarregat de les qüestions del Rosselló. Mitjana hi afegeix que no apareix el seu nom de pila. Més endavant reconeixerà el seu error per tractar-se del secretari Joan de Coloma.

1625, 27 d'abril: **Joan Colom** és ferit a la guerra del Rosselló pels francesos en els camps de Perpinyà (?)

Com podem veure, Enric Mitjana de la Doblas va descobrint de mica en mica diversos personatges catalans de llinatge Colom, que el condueixen a centrar el seu interès en els Colom de Barcelona

14 de juny del 1927: Carta d'Ulloa a Mitjana

Es tracta de la resposta d'Ulloa a la carta anterior en la que es disculpa pel seu error d'haver-lo confós amb una senyora. Agraeix a Mitjana les informacions rebudes i fa referència a una carta seva publicada a *La Veu de Catalunya* i a *La Publicitat* el dia 30 de maig, on també agraeix públicament la seva col·laboració desinteressada.

Aquí comença a tractar el tema de les **armes de Colom** de les que diu que: “Son, sin duda, armas catalanas, y se parecen a las de los Sa Costa y de otros, pero no son idénticas a estas”. Aquesta seguretat d'Ulloa en creure que les armes de Colom només podien ser catalanes sempre ens ha semblat excessiva i imprudent. A tall d'exemple podem posar la família **Carrey** del nord de França que tenia el cap de gules i una banda d'or sobre camp d'atzur, o bé les del municipi **d'Ingwiller a Alsàcia**, que presenta el cap de gules i bandes alternades d'or i atzur.

Inicia també un altre tema que serà tractat de forma reiterativa en la seva correspondència, com és el de considerar Colom parent dels **Casanova (Cazenove)** dels que diu: “estos eran muy del norte (de Catalunya suposem), puede ya de Francia (condado de Foix).”

Un altre tema recurrent és el de considerar que **el pare de Colom es deia Jaume** i que fou originari de l'Empordà o de Barcelona. Declara que ell només coneix un Jaume Colom, que era conseller de Barcelona l'any 1424.

Ulloa dubta també del nom del descobridor i accepta que hagués pogut dir-se **Pere Colom**. Sobre el tema que el primer mariner en veure terra fos català, Ulloa l'hi replica manifestant la seva sorpresa, ja que sempre havia llegit que havia estat Rodrigo de Triana, i li pregunta la font d'aquesta informació. Ulloa també li demana que busqui personatges catalans de nom Jaume, Bartomeu o Joan Colom, així com documentació sobre els Sa Costa i Casanova.

Ulloa exposa que el seu llibre en francès havia de sortir a mitjan de juliol i que el llibre reduït en català editat per **Bellmunt** havia sortit a la venda el dia **30 de maig del 1927**, data en la que ell va deixar Barcelona. Per altres cartes, sabem que l'edició francesa va sortir a la venda més tard; ara ja sabem també la data exacta de difusió de la versió catalana de la seva obra “Colom fou català”.

29 de juny del 1927. Carta de Mitjana a Ulloa

Mitjana indica a Ulloa que ha intentat comprar el seu llibre, però que estava esgotat, fet que demostra l'èxit de popularitat que va tenir aquesta edició. I que el llibre en el que sortia un “Guillermo Colón” era als “Anales de Cataluña” de Narcís Feliu de la Peña, així com que també era en aquest llibre l'origen de la seva creença de que el primer mariner que va veure al Nou Món havia estat català. Mitjana dóna una raó ben innocent en suposar que Feliu de la Peña va confondre “Triana con **Tiana**, que es una población próxima a Barcelona”. Mitjana diu haver trobat dues branques de la família Colom: en la de Barcelona hi predominen els Guillem i en la de l'Empordà, Besalú i Urgell, hi predominen els Pere. **ULLOA?** parla d'estudis que ha fet de les armes dels Colom en comparació amb altres com els Caramany i els Sa Costa, sense arribar a cap conclusió. Més endavant diu:

“He leído en una biografía de Colón que en 1459-1461, **Renato de Anjou** le mandó a Túnez para apresar la goleta Fernandina y que no pudiendo pasar de Córcega por sublevársele la tripulación se fué a desembarcar a Marsella. Esto quizás tenga relación con la cita que hace la *Historia del Languedoc* editada en 1742, escrita por el benedictino J. Maur, en que cita a **Bernardo Colom, tesorero del Duque de Berry** en 1381, para asuntos del **conde de Foix y el de Armagnac**, aunque no lo creo.”

Aquest paràgraf recull una tradició que diu que Colom va navegar amb Renat d'Anjou abans de l'inici de la guerra civil catalana. Si acceptéssim aquest fet, molt poc probable, s'abonaria **un origen provençal** de Colom i, alhora, caldria avançar la data de naixement de Colom a dates que nosaltres considerem absurdes.

Mitjana acaba la carta exposant que ha trobat una família propietària del Mas Colom de Sant Joan les Fonts i dóna una relació de diversos membres, com En Pere Colom (1375), el seu fill Pere (1392), el nét Joan (1448) i el fill d'aquest darrer Pere Colom. No considera, però, interessant aquest llinatge i aposta pels Coloms de Barcelona. Al final de la carta hi ha un annex amb un resum de diversos personatges Colom, Ça Costa i Casanova que citem a continuació:

Jaume Colom, cavaller, 1421-1424.

Joan Colom, portador del fèretre del Duc de Calàbria a Barcelona.

Guillermo Columbi de Vestiadeo (**Foix?**) – 1273, pel rei d'Aragó, **castell de Lordat**.

Francesc Colom, ardiaca del Vallès, convocat per les Corts de 1460 amb **Guillem Colom**, per l'estament reial.

Guillem Colom, es cita la seva casa l'any 1398 en el carrer dels Banyes Vells, d'ofici canviador, serà el Guillem Colom que es menciona l'any 1419, exclòs del Consell de la Corona.

Pere Colom, jutge del comtat d'Empúries, que dictà sentència l'any 1392 en què intervingué Guillem de Costa com a delegat de l'abat de Roses, sobre drets de pesca.

Un altre **Pere Columbi**, de Balps, a Besalú, atorgant poders al Prior de Santa Maria de Besalú (1322).

Bernat Colom, capellà de Pere III d'Aragó (1384).

Pere Colom, ciutadà de Lleida, participà en la fundació d'aquesta universitat.

Ramon Zacosta, figurà en la insurrecció de l'any 1376 i abans en les Corts de Montsó de 1376.

Francesc Zacosta, fou nomenat ambaixador per la treva de Tremecén.

Tomàs Zacosta, va assistir a la conquesta de Sardenya.

Fra Francesc Zacosta (mallorquí) de l'orde franciscana, intervingué per l'adquisició d'un mapa mundi de Jafudah Cresques, jueu mallorquí, sol·licitat pel rei Joan I; va intervenir també arran d'una reial ordre per tal d'evitar la propagació de les obres de Ramon Llull (1387).

Pere Zacosta de Tortosa, fou delegat del rei per controlar els treballs que feia l'alquimista Angel de Francavilla per convertir el mercuri en plata.

Jaume Casanova, cardenal l'any 1503.

Fra **Joan de Casanova**, prior de Sta. Maria de Besalú l'any 1426 (Cardenal l'any 1436?; hi hagué un altre cardenal del mateix nom).

Beltran de Casanova, delegat del Comte de Foix (1414).

Joan de Casanova, rector de Camarasa, encarregat pel rei de fer una còpia de la Bíblia i d'unes obres de Sèneca que tenia l'Arquebisbe de Saragossa.

30 de juliol del 1927: Carta d'Ulloa a Mitjana des de Paris.

Ulloa promet a Mitjana d'enviar-li un exemplar del seu llibre en francès que preveu que sortirà cap al 15 d'agost. Declara que el llibre de Bellmont és només una part de la primera part de la versió francesa. A continuació Ulloa l'hi exposa:

*“Desgraciadamente, veo que en diarios españoles, inclusive los de Barcelona, sin esperar siquiera la aparición de ese libro, se ha emprendido una campaña algo violenta contra mí. No deja de sorprenderme la falta de serenidad y cultura de ciertos artículos, y asombro que en una ciudad como Barcelona haya diarios que publiquen semejantes cosas. Claro es que no replico ni replicaré. Yo lamento en el alma **haber tenido la debilidad de ir a esa ciudad** y dar allí conferencias. Creí cumplir un deber de cortesía porque se me pidieron. Pero mi idea primitiva jamás fué mezclar a Cataluña ni a España en este problema histórico, pues bien sabía yo que tal cosa no me traería sino ofensas y agravios. Por eso resolví publicar mi libro en francés. Estas son cosas que sólo pueden comprender hombres cultos y serenos, y de los que los diarios no deberían ni tener conocimiento, pues no hacen sino estropearlo y dañarlo todo”.*

Com podem comprovar les conseqüències de les conferències d'Ulloa a Barcelona del mes de maig del 1927 no varen tenir sempre conseqüències del tot positives, ja que immediatament es va barrejar el tema de la catalanitat de Colom amb l'etern problema de les relacions entre Catalunya i Espanya, en un moment especialment complicat de la dictadura de Primo de Rivera. La discussió de la teoria d'Ulloa, que ell pensava que quedaria estrictament en un camp científic, va saltar a l'arena pública amb una virulència insospitada.

31 de juliol del 1927: Carta de Mitjana a Ulloa.

Les cartes d'Enric Mitjana de las Doblas es converteixen, cada cop més, en una allau de dades que transmet a Ulloa de manera continuada i en algunes ocasions sense haver-les contrastat degudament. Així es desprèn d'aquesta carta, on trobem la següent informació:

*“He encontrado otro dato marítimo, que se refiere a un **Francisco Colom**, capitán de diez galeras, que mandó el rey Martín de Aragón contra los de Cerdeña y Génova, que estaban aliados, y a quienes derrotó en combate naval delante de Vinayra (o Vinagra?), cogiendo prisioneras las galera de Cerdeña y seis más de genoveses; esto sería en 1396. Este parece que fué hijo de otro **Francisco Colom**, que fué con el Rey Don Pedro IV a sofocar la rebelión de Cerdeña (1370) y este era hijo de otro **Francisco Colom** que fué con el príncipe, luego Rey Alfonso IV de Aragón a otra guerra de Cerdeña en 1295, quien procedía de **Ramón Colom**, que luchó en la guerra del Rosellón contra los franceses en tiempo de Pedro II de Aragón por los años 1219. Esta familia la creo interesante por la gran relación que tuvo con Italia. Llevaba por armas la paloma de plata en campo de gules sin más divisa y deben ser o proceder del Ampurdán.”*

Quina no hauria de ser l'alegria de Luis Ulloa en rebre aquestes notícies de Mitjana! Desgraciadament, tant per ell com per nosaltres, aquesta informació no havia estat degudament contrastada, com veurem més endavant. Altres dades són:

- ***Guillem Colom** era ciutadà de Barcelona i del seu consell municipal l'any 1439. El seu escut és d'or amb el colom de sable.*
- ***Berenguer Colom**, cavaller de l'Orde de Malta, l'any 1360, portava el colom de plata sobre camp de gules.*
- ***Lluís Colom i Estapé**, cavaller de l'Ordre de Malta l'any 1526, portava per armes un colom de plata però sobre camp d'atzur.*
- ***Enric de Cabrera i Colom**, fou de l'Orde de Sant Joan l'any 1551 i fou comanador de l'Espluga Calba. Era fill d'Antich de Cabrera i d'Anna Colom i Ros. Aquesta seria nascuda per l'any 1500.*

A continuació Mitjana de las Doblas apunta una hipòtesi en què afirma que el cap i casal dels Colom catalans seria el poble de Vilacolum, que en documents antics apareix en la forma “Villa de Columbo”. Aquests Coloms haurien estat enterrats a la Col·legiata de Vilabertran, del vescomtat dels Rocabertí. Les armes d'aquests Colom serien un colom d'argent sobre camp de gules, que va anar canviant en les diverses branques futures d'aquesta família. Tot seguit, comença a fer propostes heràldiques diverses per intentar trobar l'escut conegut dels Colom: Camp d'or amb banda d'atzur i cap de gules. Parla dels **Coloma** de València, dels **Manlleu** i dels **Lavià**. Com a colofó de la carta, diu que l'hi adjunta un plànol de l'Empordà, que li havia fet a mans el Sr. Maspons i Anglasell, on podrà veure la localització de Vilabertran, Vilacolum, Sant Pere Pescador, etc.

12 d'agost del 1927: Carta d'Ulloa a Enric Mitjana de las Doblas

Ulloa considera, lògicament, de gran interès el descobriment de la família de mariners Colom relacionats amb les guerres de Sardenya, dels que Mitjana li ha donat certes dades; inicia en aquesta carta un dels temes més recurrents d'aquest epistolari: el fet que Ferran Colom digués que el seus pare i oncle, respectivament, firmaven en la forma Columbus de **Terra-rubra** abans

del descobriment. Ulloa esmenta l'enllaç de la família **Cardona** amb la família **Torroja** i, tot iniciant un joc de paraules entre les formes Torroja, Terroja, Tarroja, etc. sol·licita a Mitjana que comprovi si algun d'aquests topònims o llinatges eren escrits Terra-rubra en documents llatins medievals, cosa que ell considera força probable. Ulloa considera que "es casi seguro que el origen de la familia era del Ampurdán, pero quizás el almirante nació en otro lado". Seguidament inicia una via de recerca al voltant del **Juan Antonio** i **Andrea**, que considera probablement parents de Colom i dels que diu sospitar que eren mallorquins. Però després recorda que Hernando Colón va fer varis "viajes misteriosos" (expressió d'Ulloa) a Lleida, l'un essent molt jove i l'altre abans de morir, i es pregunta: "**No iría a Terroja?**" Suposem que es refereix a Tarroja de Segarra i, per tant, la teoria de ser Colom d'aquest poble es remunta al propi Ulloa.

Més endavant Ulloa apunta un altre dels temes recurrents de la seva recerca, que és el de trobar la relació dels corsaris francesos **Casenove Colom** amb Cristòfor Colom. Afirmar que els francesos consideren a Casenove "**del lado de Foix**", però admet que podrien ser descendents d'immigrants catalans.

Després, escriu: "*No hay que creer, como algunos en Barcelona, que el Almirante pudo nacer en Génova de padres o abuelos catalanes. Eso jamás! Colón nada tuvo de genovés; no sabía una palabra de italiano. Esto lo pruebo yo en mi libro*". En aquest punt sempre hem estat d'acord amb Ulloa i en contra de Madariaga. Si Colom hagués viscut 23 anys a Gènova o a la Liguria el seu nivell d'"italià" hagués estat molt superior a allò que demostren els seus escrits. Jo també considero que Colom no va viure mai ni a Gènova ni a cap altre localitat de la Liguria. I ens diu Ulloa: "*Todo el misterio está en que Colom hizo de corsario contra Juan II (de esto no hay la menor duda) y en que Fernando el Católico no quería dar conquistas ni descubrimientos a los catalanes. Esa es la clave de todo.*"

Al final, Ulloa es torna a queixar del tractament de la seva teoria en els diaris espanyols tot dient: "*Veo que la prensa de Madrid sigue haciendo miga del Colom catalán y que ahora procura abrir campo a un Colón portugués! Todo esto es ridículo. Yo quiero evitar en lo posible, que los periódicos se ocupen de mis estudios. Estas cosas deben tratarse seriamente y reservarse a las sociedades serias y hombres competentes. Los periódicos no saben distinguir entre la verdad y la invención*". Paraules profètiques d'Ulloa, que encara podem aplicar a principis del segle XXI a Coloms prínceps de Catalunya, que descobriren Amèrica després de morts, almiralls mallorquins fills de dones panormitanes o Bernats Boils sicilians!

19 d'agost del 1927: Carta d'Ulloa a Mitjana.

Ulloa es mostra neguitós per no haver rebut resposta de Mitjana a la seva carta anterior i explica que l'edició francesa del seu llibre s'està retardant. Demana a Mitjana informació sobre els arxius notariais catalans i sobre l'arxiu del Consulat de Mar i mostra un especial interès en esbrinar si en temps passats, a Catalunya, ja hi havien hagut sospites de la catalanitat de Colom. En relació amb aquest tema, es refereix a la tesi de Víctor Balaguer que deia que Colom era català per ser de Còrsega. A Ulloa no li fa peça aquest raonament o teoria; no obstant això, s'interessa més per l'afirmació de Balaguer en dir que els fons econòmics per cobrir la segona expedició de Colom foren aportats des de Barcelona. Tanmateix, reconeix que no ha pogut trobar cap document que recolzi aquesta teoria. Balaguer també va donar per bona una suposada carta que va enviar Colom a Gènova des de Palos, document aquest que va ser acceptat com a bo per Cesare Cantù, tot i que posteriorment els historiadors italians consideraren que es tractava d'una grollera falsificació. I Ulloa hi afegeix: "*Así son la mayor parte de los documentos italianos: falsificaciones que a la postre quedan descubiertas.*"

Ulloa mostra també interès pel bisbe Ferrer Colom i per la família Torroja emparentada amb els Cardona i es pregunta innocentment: "*¿Qué parentesco habria entre este obispo, los Colom del Ampurdán y los de Mallorca? Es una lástima que no exista una genealogía de los Colom.*" Home, Sr. Ulloa, això és el que voldríem tenir tots nosaltres i encara no ho tenim, vuitanta anys més tard!

Més endavant, Ulloa rectifica Mitjana tot dient-li que el secretari Joan Colom enviat a França per tractar el tema de la devolució del Rosselló, fou en realitat **Joan de Coloma**. Després recomana a Mitjana de seguir la pista dels catalans **Joan d'Agramunt** i **Miquel Ballester**. Posteriorment parla de **Miquel Mulliart** o Mouliard, Moliarte, etc., el cunyat de Colom, com un altre possible camp de recerca i es demana si hi ha aquest llinatge a Catalunya, tot i que considera més probable que sigui del nord d'Europa.

Ulloa aconsella Mitjana que treballi sobre Jaume Colom, Joan Colom, Antoni i Andreu Colom i un tal Pere Colom. Li interessa també qualsevol dada sobre Guillem de Casanova Colom i diu que *“convendria saber, sin duda, de donde salian esos Franciscos Colom, marinos que lucharon en Cerdeña”*. També voldriem saber-ho nosaltres, encara que ens sembla que fou un miratge de Mitjana, que ja s'aclareix posteriorment en aquest epistolari.

21 d'agost del 1927: Carta de Mitjana a Ulloa

Mitjana inicia aquesta carta en resposta a la carta d'Ulloa del dia 12 d'agost, però a mig escriure la carta rep la segona carta d'Ulloa del dia 19 d'agost. La correspondència agafa una freqüència setmanal. Tant Ulloa com Mitjana es queixen del fet que les sales de lectura dels centres que ells freqüenten estiguin tancades per vacances. Aquesta carta és molt llarga i en destacarem només els punts que considerem més importants.

Per Mitjana, les armes de Cristòfor Colom denoten que són compostes pel cap de gules propi dels **Colom** i la part baixa, que seria provinent dels **Lavià**, que son idèntiques a la dels **Manlleu**. Sobre el bisbe **Ferrer Colom**, Mitjana només ha esbrinat la data de la seva mort: l'any 1340. Sobre els **Casanova** catalans, diu que procedeixen del comtat de Besalú, on hi havia el castell i senyoriu de Casanova, que l'any 1431 fou empenyorat pel rei al Vescomte d'Illa.

Mitjana avisa Ulloa que no s'ha de confondre **Bernat Colom**, tresorer del Duc de Berry l'any 1381, citat en la *Historia del Languedoc*, amb **Bernat Colom**, capellà del rei Pere III d'Aragó l'any 1384. Sobre els **Ballester**, Mitjana exposa que n'hi ha per tota la confederació catalana: Barcelona, Arbeca, Castelló d'Empúries, Mallorca i València. En destaca **Pere Ballester**, conqueridor d'Atenes l'any 1382 i **Antoni Ballester**, germà seu, que fou el primer arquebisbe d'Atenes.

Dels **Torroja** diu que foren senyors de Solsona i que la setena senyora casà amb Ramon Folch de Cardona, vescomte de Cardona, cap a l'any 1270, unint les dues famílies. També l'hi explica que el membre de la nissaga Cardona que va casar amb **Maria Colom**, néta de l'Almirall, fou **Sanç de Cardona**, marquès de Guadalest. Acaba la carta considerant que el cognom Moliart no és propi de Catalunya i reconeix que la nissaga de mariners de nom Francesc Colom, eren en realitat Coloma i tenien la seva sepultura a la col·legiata de Vilabertran durant el segle XIV.

24 de setembre del 1927: Carta de Mitjana a Ulloa

En aquesta curta carta, Mitjana explica a Ulloa que va escriure un article a favor seu en un diari de Barcelona el mes d'agost i sobre el qual va parlar amb el Sr. Duran, director de l'Arxiu Municipal de Barcelona. Això no obstant, es declara poc procliu a tractar certs temes a la premsa i confia que Ulloa no s'hagi molestat per aquesta iniciativa. L'informa que ha trobat documentació sobre un **Joan Colom**, delegat a l'Empordà l'any 1463 per la Generalitat de Catalunya, de qui voldria trobar correspondència. En aquest punt s'inicia l'interès de Mitjana sobre aquest personatge, que l'arribà a portar a la teoria de ser el descobridor del Nou Món. Complementa la carta amb opinions heràldiques sobre les armes dels Colom i afirma que la casa dels Colom de Barcelona era al carrer dels **Banys Vells**.

9 d'octubre del 1927: Carta de Mitjana a Ulloa

Mitjana notifica a Ulloa la recepció del seu llibre en llengua francesa, que valora i agraeix. Mitjana veu també com a molt probable una aliança matrimonial Casanova-Colom i l'ennova que està estudiant el personatge de Guillem de Casanova, que creu ser l'oncle de Joan Colom,.

L'hi diu també que ha trobat noves dades sobre **Isabel de Ballester**, de finals del segle XV, la qual vivia en el carrer d'en Ballester, molt a prop de la casa de la Monja Marquesa Colom, de qui ja l'havia informat a l'inici de la seva correspondència, i creu que també va ser propietària de la casa dels Colom del carrer Banys Vells. Mitjana suposa que la mare d'aquesta monja, **Marquesa Colom**, seria de la família Colom i el pare en **Jaume Ballester**, que figurà en la processó d'enterrament del rei Joan II, l'any 1479. Com es pot comprovar, Mitjana tenia una gran facilitat en manipular la història a favor seu sense tenir gaire indicis en què basar les seves suposicions.

També va trobar documentació d'un **Jaume Colom**, propietari d'una finca al carrer de Tallers de Barcelona l'any 1516 i, sobretot, es fixà en un personatge denominat **Antoni-Joan Colom**, de qui diu: "Antoni-Joan Colom, ciutadà de Barcelona, també amb casa al carrer Ample, que donava per darrera a la de la Mercè o d'en Ballester, finca que fou absorbida, sense dubte, per una de les quatre que posseïa la monja Marquesa Colom. Aquest ciutadà posseïa la finca pels anys 1530, i l'any 1514 n'era propietària la senyora Francesca Colom, sens dubte de la mateixa família que el seu pare, i que podria ser germana de Joan Colom. De ser això cert, seria un procés maquiavèlic interessantíssim, el que podria haver tingut lloc a l'interior d'aquells pocs iniciats, i desenvolupat en aquella memorable data del desembarcament a Barcelona, el 3 d'abril del 1493". Com es pot comprovar, Enric Mitjana de las Doblas tenia una marcada tendència a la fabulació. Després, Mitjana entra en el punt de suposar que aquest Antoni-Joan Colom podria ser el mateix Juan Antonio Colombo, criat de l'almirall.

7 de desembre del 1927: Resposta d'Ulloa a Mitjana

Ulloa comenta a Mitjana que finalment ha rebut molta documentació i apunts que tenia al Perú, la qual cosa li permetrà completar i ampliar moltíssim la segona edició del seu llibre en llengua francesa. Exposa explícitament que no farà cap edició catalana, per causa de tanta resistència a la seva teoria a Espanya. No tenim constància que aquesta segona edició francesa s'hagi dut a terme.

El professor Ulloa es mostra convençut de què el pare de Colom es deia i Jaume i que el topònim de Jamaica és un derivat de Jaume. Afirmar també haver comprovat (no diu com ni on) que el descobridor va tenir relacions amb els corsaris **Gracià i Menaut d'Aguirre** o Guerra, navarresos, que vingueren a Catalunya l'any 1461 amb Beaumont per a lluitar contra Joan II. Passaren més tard, dins del partit catalanista, a servir com a corsaris en l'armada de René d'Anjou i dels reis de França. Menaut d'Aguirre (afrancesat com Daguerre) lluità contra Gonzalo de Córdoba en les guerres d'Itàlia; Ulloa afirma que aquests corsaris varen viure molts anys a Barcelona, uns deu anys segurament. I no solament afirma Ulloa que està convençut que tingueren relacions amb Cristòfor Colom com a corsaris, sinó que, fins i tot, creu que foren parents o que es varen emparentar. Sense citar cap document que avaluï totes aquestes suposicions, veiem que Ulloa també tenia una gran tendència a fer hipòtesis sense cap base real.

Sobre el tema del **Juan Antonio i Andrea Colombo**, Ulloa considera que no eren parents de Cristòfor Colom, ja que de ser-ho, no haguéssin estat mai considerats com a criats i hagués estat ben estrany que Colom no els hagués deixat res en el seu testament. Ulloa acaba la carta queixant-se de l'**oposició virulenta** contra la seva teoria a la **premsa de Madrid i dels estaments oficials**. Confia en què la veritat es vagi obrint camí a l'estranger (vol dir fora d'Espanya) i que quan la teoria del Colom català hagi triomfat a tot el món, a Espanya l'hauran d'acceptar, tant si volen com si no.

7 de gener del 1928 : carta d'Ulloa a Mitjana

Aquesta carta és una resposta a una carta de Mitjana de data 20 de desembre del 1927, de la que no tenim còpia. Ulloa l'hi agraeix totes les dades rebudes sobre la família **Monroi**, però diu que necessita un Jaume Colom i Monroi i un Joan Baptista Colom i Monroi d'abans de l'any 1429! Si el segon cognom no fos Monroi, l'hi apunta que busqui entre els Terroja.

Ulloa explica que va donar una conferència el dia 23 de desembre del 1927 a la “Société Géographique” de Paris en la que defensà que el nom de baptisme de Colom fou el de Joan Baptista. Estimula Mitjana per tal que aconseguixi més dades sobre els Sa-Costa i els Casanova. També vol conèixer millor aquest Joan Colom, fill de Jaume Colom i si va deixar Barcelona entre 1470 i 1473. També voldria saber si el seu cognom matern podia haver estat Monroi o Terroja.

Al final, Ulloa es lamenta tot dient: *“Todo se allanaria si se encontrase el testamento auténtico de Colom, de abril de 1502, que ha desaparecido totalmente. Quién sabe si no iría alguna copia a Catalunya y está escondido en algún archivo!”*. Vuitanta anys més tard encara esperem molts de nosaltres poder tenir la fortuna i la joia de trobar aquest cobejat document!

19 de gener del 1928: Carta d’Ulloa a Mitjana de las Doblas

Ulloa inicia la seva carta tot desgranant algunes idees sobre el nom Jaume, que considera el del pare i el germà de Colom. També creu que el nom de l’illa de Jamaica és un derivat de Jaume. Segons Ulloa, Jaume passava a dir-se Diego en castellà, mentre que en el cas del nom italià Giacomo, passava a dir-se Jacome, i afegeix: *“mientras los genovesistas pretenden que se hacía Diego. No hay tal, se quedaban Jacomes”*. No compartim ni la rotunditat ni la veracitat comprovada d’aquests judicis tan radicals d’Ulloa, malauradament massa freqüents en els seus escrits, sense l’aportació de les proves necessàries. També posem en qüestió la cega acceptació d’Ulloa de què el vertader nom del descobridor fos Joan Baptista, simbolitzat o equivalent a Xpo-Ferens.

Tot seguit, la carta entra en el recurrent tema del cognom matern de Colom: si era Monrós, Monroy, Monroig, etc. Parla del treball de l’erudit extremeny Sr. Vicente Paredes que, seguint el llibre de Madoz, va confondre la Plasència italiana amb la d’Extremadura i va teoritzar que el vertader llinatge del descobridor no fou Colom, sinó Montroy. I Ulloa escriu a Mitjana: *“Si Ud. llega a encontrar un Jaume y un Juan Bautista Colom y Monrós o Monroig, entre 1450 y 1477, se habrá puesto una pica en Flandes!”*. Això comportarà un important equívoc, com veurem més endavant. Acaba la carta dient que continua seguint la pista de Gracià i Menaut de Guerra o Aguirre, tot restringint el període de col·laboració marinera amb Colom al període 1470-1472.

26 de gener del 1928: Carta de Mitjana a Ulloa

Mitjana tramet les seves troballes més recents a Ulloa com:

- **Pere Colom**, al que es va referir anteriorment, casà l’any 1505 amb **Isabel Estaper** a Barcelona, segons document notarial. Considera que hauria d’haver nascut al voltant de l’any 1475, poc després de la pau de Pedralbes.
- **Lluís Colom** casà amb **Violant de Monrós**, i tingueren un fill que podria ser el Pere anterior. Violant era filla de Joan de Monrós i germana de Pere de Monrós, qui fou prohòm abans de 1440. (Nota: no coneixem cap fill d’aquest matrimoni).
- **Joan Colom**, al que s’ha referit en anteriors cartes, considera que fou **parent dels Sacosta i dels Ballester**, però en un grau llunyà, com a cosins tercers o quarts. (No aporta cap prova per recolzar aquesta suposició).
- Mitjana reconeix haver llegit l’article de **Vicente Paredes** al *Butlletí del Centro Excursionista de Castilla* i coincideix en què la teoria de Paredes prové de la confusió de la Plasència d’Itàlia amb la d’Extremadura i trucant les famílies Mon-roy i Monrós, que no tenen res en comú.

30 de gener del 1928 : Carta d’Ulloa a Mitjana

El servei de correus devia ser molt eficient entre Barcelona i París en aquella època, ja que Ulloa diu contestar la carta anterior de Mitjana, escrita només quatre dies abans. En primer lloc, felicita efusivament Mitjana per haver trobat **un matrimoni entre un Colom i una Monrós** i creu que està en un molt bon camí. De totes maneres, aquest Pere Colom i Mon-rós que estan intentant identificar com a Bartomeu Colom, no li encaixa, a Ulloa, per les dates del seu casament i

diu: “*El Pedro Colom Monrós que Vd. ha hallado se casó en 1505. De ningún modo puede ser el autor de un mapa en 1488. Además, Las Casas, dice como cosa segura que el autor del mapa era el mismo D. Bartolomé Colom de Terra-Rubra, ya hombre. La letra corrupta quiere decir que estaba borrosa i raspada.*” L’embolic que es feren era múltiple i el van aclarir molt després. Ulloa insisteix a Mitjana que busqui un altre matrimoni Colom-Monrós entre 1400 i 1450, (com en realitat tingué lloc entre Lluís Colom i Bertran i Violant de Monrós).

A continuació, Ulloa fa una exposició molt detallada de la família del secretari **Joan de Coloma**, seguint la hipòtesi de què Colom i Coloma fossin realment parents. Ara bé, malgrat aquest estudi en profunditat, no hi trobà cap relació clara. La troballa de l’enllaç de la família Colom amb la família Monrós fa molt feliç Ulloa i diu estar d’acord amb Mitjana en què aquest cognom pot equivaler, en llatí, a Terra-rubra. A partir d’aquest punt inicia un estudi heràldic dels Monrós i de les famílies Món i Ros per separat i considera que no han d’aturar-se fins a localitzar Joans i Jaumes Colom i Monrós.

Ulloa fa unes llargues reflexions sobre diverses famílies Milán, Aragón, Aguirre, Casanova, Monroy, Terroge, etc., que demostren la seva dificultat en destriar famílies castellanques o aragoneses de famílies catalanes, en base al seu llinatge, i demostra que Ulloa atacava molts fronts alhora, quasi bé al atzar, per tal de fer encaixar Colom en alguna d’aquestes famílies. Per acabar, Ulloa fa la següent pregunta a Mitjana:

“El Luis Colom padre del magnífico Pedro Colom no sería el Luis Colom revolucionario contra Juan II, del que hablo en mi libro y que cayó herido en Gerona? Es dato muy útil, pues probará tratarse de la familia de los revolucionarios”. Com podem comprovar, Ulloa té un nas molt fi i hi veu més clar que no pas Mitjana, malgrat estar ben lluny de la documentació catalana.

1 de febrer del 1928: Carta d’Ulloa a Mitjana

Ulloa exposa a Mitjana que, immediatament després d’enviar-li la seva carta de fa dos dies, va repassar el llibre de Serrano y Sanz, en el que ha trobat unes dades sobre la família del secretari **Joan de Coloma**, que no acaben de concordar amb les d’**Azevedo**. Les ganes de forçar la història a les seves conveniències li fa imaginar que la família d’un cunyat de Joan de Coloma, casat amb la seva germana Catalina, que es deia Domingo (o Gerónimo) Ruiz, en realitat s’hagués pogut dir...Ruis, Rus...o Ros!

Tanmateix, ens interessa més saber que, segons Azevedo, el pare del secretari Coloma, també de nom **Joan de Coloma, era català** i que en començar la guerra civil contra Joan II, emigrà a Borja i posteriorment es féu monjo, cap a l’any 1465. Sembla que tingué una filla, de nom Blanca, casada amb un català, i que romangué a Catalunya. Acaba la carta qualificant, un cop més, de gran troballa la pista del matrimoni Colom i Monrós; l’anima a trobar un matrimoni d’aquesta mena vers l’any 1450 i insisteix en esbrinar si Lluís Colom fou un “revolucionari. Al final de la carta, hi ha un petit quadre genealògic dels Coloma escrit amb llapis pel mateix Mitjana.

10 de febrer del 1928: Carta d’Enric Mitjana de las Doblas a Ulloa

Carta que respon les dues anteriors d’Ulloa. Primer de tot, nega que vulgui identificar el seu Pere Colom amb Bartomeu Colom, l’autor del mapa per al rei d’Anglaterra. Després torna a aprofundir en la família Coloma, en la que troba una Maria Coloma i Heredia, casada amb un Geroni Ros. Així i tot, admet que aquestes dades no són fiables. Esmenta que un **Francesc Colom**, gentilhome de Catalunya, es va casar l’any 1453 i considera probable que residís a Barcelona. Però no sabem qui pot ser aquest Francesc Colom, si no es tracta d’un fill bastard del canonge Francesc Colom i Bertran, que fou mestre en arts i medicina. Ara bé, la data sembla massa primerenca.

Al final d'aquesta carta, Enric Mitjana de la Doblas comunica a Ulloa el seu desig d'escriure un llibre amb totes aquestes dades, encoratjat per les paraules de felicitació d'Ulloa. Aquest serà un tema recurrent d'aquest epistolari, ja que no va acabar mai de decidir editar-lo.

13 de febrer del 1928: Carta d'Ulloa a Mitjana

En aquesta carta, torna a esmentar els Coloma, i Ulloa dóna explicacions sobre el llibre de referència d'aquesta família, del qual fou l'autor Azevedo Coutinho. Aquest llibre, imprès a Anvers l'any 1778 i escrit en francès, va ser un encàrrec dels Coloma de Flandes. Ulloa en va consultar l'exemplar de la Biblioteca de Paris. Azevedo cita com a ascendents del secretari reial Joan de Coloma, als mariners denominats **Francisco Coloma** en la conquesta de Sardenya, que Mitjana havia confós com del llinatge Colom en una de les seves primeres cartes. Ulloa confirma que el nom del marit de Catalina Coloma és Aunion o Auñon.

Ulloa accepta que el cognom Monrós pot no ser un derivat de la fusió dels cognoms Món i Ros i diu que, a Catalunya, hi ha un cognom molt similar que és el de Monroig. Ulloa també creu distingir perfectament que els llinatges **Terroja** i **Torroja** corresponen a dues famílies diferents i afirma que els Terroja ja s'havien extingit abans del segle XV. També insisteix a Mitjana que comprovi amb tota exactitud si Pere Colom es diu Colom i no Coloma, ja que devia estar escamat de l'error comès per Mitjana amb la llista dels Francisco Coloma, almiralls de la guerra de Sardenya. Per contra, Ulloa es mostra inflexible quan assevera que: *“El nombre de la isla Santo Domingo no la dió Colom por ningún pariente. Esa fué invención de Oviedo para el Dominico de Génova. Todos los testimonios prueban bien que el nombre fué porque la isla se descubrió en domingo; hasta los italianos de la época lo dicen. Hay que evitar ese error!”*

Finalment, Ulloa diu a Mitjana: *“No tarde Ud. en hacer su publicación. Lo más pronto será mejor, antes de que en Madrid salgan con la farsa del premio en el concurso del pretendido Colón gallego”*.

19 de febrer del 1928: Carta de Mitjana a Ulloa

En aquesta carta, Ulloa torna al tema de la família del secretari Coloma i els seus gendres i Mitjana afirma que el nom de l'avi del secretari era Gaston, del que dedueix una possible relació amb el comtat de Foix-Béarn.

Mitjana diu que les dades del matrimoni entre Lluís Colom i Violant de Monrós les ha tret de l'arxiu d'una comunitat religiosa d'aquesta ciutat. Violant era filla de **Joan de Monrós** i germana de **Francesc, Pere i Elionor de Monrós**. Pere fou prohoms de Barcelona l'any 1449; Violant fou la següent en casar-se, entre 1460 i 1470 a tot estirar. (Nota: El casament fou abans).

Sobre l'origen del topònim de Santo Domingo, Mitjana considera que podria derivar-se de l'orde dels Dominics, que a Barcelona tenien el convent de Santa Caterina, així com de l'amistat personal de **Joan Colom amb Pedro de Deza**, de qui fou company d'armes a la guerra civil contra Joan II. Mitjana considera aquest Pedro de Deza germà del bisbe **Diego de Deza**, gran protector del descobridor.

Davant la insistència d'Ulloa en la precisió del cognom de Pere Colom, Mitjana l'hi respon: “De Pedro Colom **esté tranquilo**, no es COLOMA sinó COLOM.” Acaba la carta tornant a parlar de la propera publicació del seu llibre.

22 de febrer del 1928: Carta d'Ulloa a Mitjana

Resposta de la carta de Mitjana, escrita i enviada només tres dies abans. Primerament es congratula de què Mitjana li hagi confirmat que el tal Pere Colom i Monrós es digui Colom i no Coloma i afegeix: *“Es en realidad un gran descubrimiento por el cual los catalanes deben felicitar a Ud. como yo lo hago. Evidentemente el apellido Mon-ros corresponde a Terra-rubra y junto con el apellido Colom no hay duda de que se trata de un pariente del descubridor. Jamás en Génova han podido encontrar esos dos nombres juntos. Encontraban Colombo pero no*

Terra-rubra; después encontraron un Domenico de Terra-rosa, pero no tenía el apellido Colom. El descubrimiento de Ud. es de inmensa trascendencia, nada más que por los nombres.” **Pobres Mitjana i Ulloa que estaven entusiasmats amb aquesta troballa, basada en l’error de confondre el segon cognom de Pere Colom com a Monrós, quan en realitat era només Ros, segons veurem que diu Mitjana!**

La resta de la carta és força interessant per a conèixer amb detall dades sobre les edicions del primer llibre d’Ulloa, que aquest posa com a punt de referència per tal que Mitjana encerti en l’edició del seu llibre. Així ens assabentem que Ulloa va cedir tots els seus drets a **Bellmunt** per la primera edició del llibre en català (entem que en concepte de despeses de traducció). D’aquesta primera edició, se’n feren **2.500 exemplars a Paris i després 1.000 a Barcelona**. A la segona edició, Ulloa va cedir els seus drets a la casa Maisonneuve, que en féu una edició de 2.000 exemplars i certifica que ja està esgotada. Com a conclusió, recomana a Mitjana una edició de 2.000 exemplars. També l’hi aconsella que faci la impressió a Barcelona i no faci com Bellmunt, que la va fer a Paris, fet que li va encariar el producte final, ja que va haver de pagar drets d’importació a la duana. Ulloa considera que si Mitjana pot vendre el llibre a 2,50 pessetes, que no sigui a 3,00 pessetes, ja que ho considera un preu excessiu. També l’adverteix de les comissions de venda de les llibreries, que oscil·len entre un 35 i un 40%, fet que Ulloa considera clarament abusiu. També li recomana que si hi pot adjuntar algun fotogravat o alguna altra il·lustració, millor que millor. Al final diu: *“Yo no sé si su libro será en catalán o en castellano, pero si es en castellano, quizás se venda más en toda España y propague el Colom catalán, que tiene enemigos en Madrid y otros lugares.”* Un cop més, Ulloa s’exclama de l’animadversió amb què fou rebuda la seva teoria del Colom català a Madrid i per la intel·lectualitat espanyola.

4 de març del 1928: Carta de Mitjana a Ulloa

En aquesta carta, Mitjana agraeix els consells d’Ulloa sobre l’edició del seu futur llibre i li confessa, a tall d’agraïment, que ja ha localitzat l’antiga casa pairal dels Colom de Barcelona del segle XIV i l’assabenta que el marquès que n’és l’actual propietari, li ha promès que intentaria trobar documentació antiga sobre aquesta propietat. Mitjana espera trobar documents sobre les **“dues branques familiars” Colom de Barcelona**. No sabem exactament a quines branques familiars es refereix, però gràcies a un minúscul arbre genealògic escrit en el marge de la carta, veiem que fa sortir dues branques de dos fills d’un Guillem Colom: l’una estaria encapçalada per en Jaume Colom, seguida pel seu fill Joan, i l’altra encapçalada per un Guillem Colom, seguida d’un Guillem-Joan Colom. Com podeu observar, tot i que hi ha un error important en considerar Jaume Colom germà de Guillem Colom (fill de Jaume en realitat), Mitjana ja va començar a estructurar un arbre de la família Colom, que l’ajudà a corregir equivocacions importants que havia comès fins llavors, àdhuc en aquesta mateixa carta. Tot amb tot, Mitjana ja tenia clar, però, que a finals del segle XV hi havia dues cases Colom a Barcelona, una al carrer dels Banys Vells i l’altra a prop de la catedral de Barcelona.

Mitjana esmenta que de **Pere Colom**, ja ressenyat en altres cartes i que casà amb “la Estaper i Busquets”, propietària de la casa del carrer la Mercè, va aconseguint alguns nous documents; declara però, que li resulta difícilíssim. En canvi, l’hi explica que ja ha esbrinat qui foren el pare de Pere Colom: el magnífic **Guillem-Joan Colom**, militar, i la magnífica **Elionor N**. Només per aquestes dades ja podem començar a veure que el segon cognom del Pere Colom no serà el de Monrós com ha afirmat tantes vegades Mitjana.

Tot això ho complementa amb una dada important com és la del **matrimoni de Lluís Colom amb Violant de Monrós**, que es va celebrar cap a l’any **1429 o 1430**, és a dir, molt abans de quan Mitjana havia imaginat fins aleshores. A partir d’aquí, Mitjana es comença a fer un embull i declara que el fill del matrimoni Colom-Monrós li surt indicat només amb una T majúscula, que segons ell, significa “Tal”.

10 de març del 1928: Carta d'Ulloa a Mitjana

Ulloa inicia la carta atacant directament el problema creat per la darrera carta de Mitjana i l'hi demana, sense embuts, que aclareixi si el suposat Pere Colom i Monrós era fill o no de Lluís Colom i de Violant de Monrós o de Guillem Joan Colom i Elionor N, ja que la contradicció és flagrant. El tema l'hi urgeix, perquè segons comunica a Mitjana, ha de donar aviat una altra conferència a la "Société d'Americanistes" de Paris i ho vol saber amb total certesa.

A continuació, Ulloa manifesta que el cunyat de Colom li resulta un trencaclosques, en primer lloc per la gran varietat de formes en què diversos autors citen el seu cognom, Muliart, Moliarte, Miulart, Myolart, etc., i en segon lloc perquè no pot saber d'on és originari, malgrat que dona per segur que no és un cognom portuguès. Ulloa considera que el cognom català més semblant és el de Mullerat, però considera que no hi té res a veure.

Ulloa acaba sol·licitant a Mitjana que trobi proves documentals fefaents, encara que molts autors donin per segura la transformació d'un Jaume català en un Diego castellà, per demostrar que Jaume no es transformava en Jacobo en passar al castellà.

19 de març del 1928: Carta de Mitjana a Ulloa.

Mitjana comença la carta reconeixent l'error comès amb la identificació de Pere Colom i Monrós tot dient: "Realmente parece que ha habido una **pequeña** confusión con el Pedro Colom al que de antiguo me referí, casado con Isabel Estaper y Busquets, ya que resulta hijo de Guillermo Joan Colom y de Leonor Ros. Es decir que debe ser **Pedro Colom y Ros.**" Tot i voler aclarir l'error comès (o un excés de fantasia, ja que Mitjana no devia haver trobat mai cap document amb el nom complet en aquesta forma, gens habitual), Mitjana en comet un de nou, o munta una mentida pietosa, ja que si la mare es deia Elionor, aquest nom correspon a la segona muller de Guillem-Joan Colom, que es deia Elionor Beneta Buçot. Per tant, aquest fill Pere, que suposem l'hereu universal de Guillem-Joan Colom, i emancipat ja abans de l'any 1489, s'hauria d'haver dit Pere Benet Colom i Buçot. Si es va dir realment Pere Benet Colom i Ros, la seva mare havia de ser, doncs, la tercera esposa de Guillem-Joan Colom: Joana Angela Beneta Ros. Com podeu comprovar, la confusió no és pas petita, sinó monumental!

D'aquesta carta, nosaltres en tenim un esborrany que, si bé al principi es pot llegir bé, la segona plana està plena d'esmenes, ratllats i paràgrafs anul·lats que la fan molt difícil de llegir. De tota manera, Mitjana comenta **que el Lluís Colom i el Joan Colom, "que nos interesa", són germans**, cosa que ha resultat ser veritat. A continuació, però, fa una de les afirmacions més agosarades quan diu: "Yo creo que **Luis y Bartolomé Colón, el adelantado, son una misma persona**, como el Juan-Cristobal, segundo nombre de pila,...". Aquesta frase sembla l'inici de la seva teoria d'identificar Joan Colom i Bertran amb Cristòfor Colom i Lluís Colom i Bertran amb Bartomeu Colom, germà del descobridor, teoria que ha arribat malauradament fins als nostres dies amb gran profusió de medis de divulgació de masses, **malgrat que s'hagi demostrat reiteradament falsa.**

Mitjana, embolica que fa fort, per justificar els seus errors anteriors, pregunta a Ulloa: "**¿No le ha ocurrido extrañeza el no ver casado a Don Bartolomé? Pues yo creo que no lo hizo por causa de su matrimonio Monrós. ¿Que le parece la idea?**"

Ens sembla una gran estultícia aquesta hipòtesi i hem de reconèixer que a aquestes alçades de les recerques colombines, Ricard Carreras i Valls estava molt millor informat i ja sabia que **Lluís Colom i Bertran** llavors ja estava casat amb una segona esposa, **Elionor Beneta Serra**, de la que va tenir dos fills, **Pere Benet Colom i Serra i Joan Benet Colom i Serra**. Aquest darrer fill, Joan Colom i Serra, ha estat utilitzat pels seguidors de la teoria abans esmentada de Mitjana de las Doblas, per justificar que Joan Colom i Bertran no era mort abans de l'any 1477, com demostra la documentació fefaent, tot jugant a la confusió entre Joan Colom i Bertran i Joan Colom i Serra. Amb investigadors històrics d'aquesta categoria científica, difícilment pot avançar la teoria del Colom català, més aviat pot desacreditar-se. De tot el que portem estudiat

d'aquest epistolari, ja podem començar a posar en quarantena moltes dades fornides per Enric Mitjana de las Doblas, si no les hem pogut comprovar amb la recuperació dels documents originals. La carta acaba amb algunes consideracions secundàries sobre la relació entre els Colom i els Coloma.

22 de març del 1928: Carta d'Ulloa a Mitjana

Ulloa comença la carta amb uns mots comprensius sobre la possibilitat de cometre errors en la interpretació dels documents antics. Després, diu haver contactat amb un amic de Madrid que disposa de nobiliaris o armorials de tota la noblesa espanyola, incloses moltes famílies catalanes, al qual ja ha sol·licitat la informació referent a totes aquestes famílies catalanes que els interessin. Com podem veure, tant Ulloa com Mitjana donen molta importància als estudis de la heràldica.

Seguidament, Ulloa s'interessa per un document sobre un llicenciat anomenat Ortegón que Mitjana li havia dit que havia trobat, sense, però, donar-li'n més referències. Ulloa l'hi demana més dades, tenint en compte que una besneta de Colom es va casar amb un llicenciat Ortegón.

Finalment, l'hi comunica que donarà una pròxima conferència el dia 15 d'abril a Paris i li pregunta ansiosament sobre la publicació del seu llibre.

28 de març del 1928: Carta de Mitjana a Ulloa

Disposem d'un esborrany d'aquesta carta que, com en el cas de l'anterior de Mitjana, està plena de dubtes i correccions al text, cosa que la fa molt difícil de llegir. Fins i tot hi apareix una creu tatxant la major part del final de la carta que ja havia estat corregida amb profusió. No sabem quina part d'aquesta carta es va convertir en el text enviat a Ulloa, però, al nostre entendre, Mitjana de las Doblas va començar a dubtar seriosament de moltes coses que pensava i era molt crític amb ell mateix i per això podem deduir que va entrar en una etapa de dubte sistemàtic o neuròtic, que el va portar a no publicar el seu llibre, tal com tenia previst.

Transcrivim la part inicial que fa referència al llicenciat Ortegón:

“Respecto a Ortegón, que sinceramente me referí al licenciado Ortegón, Oidor de Quito, consorte de la Colon o Colom, y que Vd. comprenderá que con tal categoría judicial, siendo muy inteligente y sagaz, litigando derechos propios de gran importancia como el vínculo y el diezmo, hizo todo lo que pudo, bueno y malo, para conseguir el mayorazgo. Seguramente (?) puede atribuírsele a él la desaparición de importantes documentos públicos originales de los cuales formó una relación.”

Més endavant torna a insistir en la seva idea d'identificar Joan Colom de Barcelona amb el Joan Bautista Colom d'Ulloa, és a dir, el descobridor.

22 d'abril del 1928: Carta d'Ulloa a Mitjana

Ulloa diu haver estat malalt d'una malaltia cardíaca que l'afecta des de fa molt de temps. Comenta breument que ja no sap si l'escut dels Monrós és un món i una rosa o bé un “mont” (muntanya) i una rosa com li apunten altres erudits i, després de tant parlar del llinatge Monrós, Ulloa declara: *“Yo siempre he vacilado desde mi primer libro hace dos años sobre si Terrarubra no corresponderia mas bien al apellido catalán Terroja o Torroja, o al lugar de este nombre.”*

Igualment li comunica que ha reprès els estudis dels **Casanova** i família del **cardenal Joan de Casanova**, sobre la qual afirma haver fet troballes molt interessants, especialment en relació amb les seves relacions amb França i Itàlia, i a continuació, diu textualment:

“La verdad es, con franqueza, que yo dudo mucho de los Colom de Barcelona como parientes del descubridor, y vuelvo a mi idea primitiva que expuse desde el primer dia: una familia Casanova-Colom del norte del Ampurdán o de Urgel. Sólo que ahora agregó que en su niñez y

*adolescencia el futuro almirante Colom anduvo por Tortosa y Amposta, donde (también lo dije en mis conferencias de Barcelona) se debió embarcar con Sa-Costa hacia Rodas. Es una lástima que en Barcelona no existan datos sobre el cardenal Juan de Casanova. Mas bien los encuentro yo aquí por sus relaciones con el **cardenal Pedro de Foix***". Ara veiem com, després d'un any de correspondència continuada amb Mitjana i malgrat tot el que han escrit i meditat sobre la família Colom de Barcelona, Ulloa se'n desentén i retorna a uns conceptes ben eteris, tot recuperant unes experiències de Colom a l'Empordà, l'Urgell o a la zona de Tortosa i Amposta, com si fossin comarques veïnes, que diguéssim! La seva fixació en relació amb Pere Ramon Ça Costa i el seu viatge a Rodes no té cap mena de fonament documental. Si bé Ulloa podria haver treballat en aquestes hipòtesis, no entenem com s'atrevia a presentar aquestes intuïcions incipients com a fets probables en una conferència pública. Més interès té la pista de la correspondència del cardenal Joan de Casanova amb el cardenal **Pere de Foix, ja que podria indicar un origen comú de les dues famílies.**

Finalment Ulloa ens sorprèn amb aquestes declaracions:

*"Es posible que igualmente haya papeles de este orden en España, pero allí están dominados por un criterio muy opuesto al mío y esos papeles no son buscados, mejor dicho **han sido ocultados desde hace siglos**. España es un país anti-republicano, contrario a nosotros los sudamericanos; así que el criterio monarquista y el prestigio de los Reyes Católicos, tronco de la actual monarquía lo domina todo, y nunca se admitirá la verdad por poco que sea contraria a los Reyes Fernando e Isabel. Yo lo siento mucho, **pero no es posible, a mi juicio, falsificar la verdad en honor a la memoria de los Reyes**".* Ulloa acaba la carta anunciant que vol assistir als propers congressos d'història de Barcelona i Sevilla. Després de les idees expressades per Ulloa en aquesta carta, sembla que Mitjana es va retreure de contestar-li per un temps.

5 de juny del 1928: Carta d'Ulloa a Mitjana

La carta comença així. *"Hace dos largos meses que no tengo la menor noticia de Ud..."*, cosa que demostra que les relacions s'havien refredat força. A continuació vol saber notícies sobre el llibre de Mitjana i diu saber coses de Barcelona a través del Sr. Maspons i Anglasell. Ulloa explica que ha rebut més apunts i notes que va deixar al Perú amb moltes dades notables per a la seva recerca. I exposa amb certa amargor :

*"En Italia no estan contentos, me han atacado varios, pero no con razones sino con insultos. Lo único que favorece a los italianos es la indiferencia de la prensa de Madrid. **Pero más bien que indiferencia es "parti pris" contra Colom catalán**. Al fin, tarde o temprano, la verdad triunfará."*

Ulloa exposa que va donar la conferència a la "Société d'Americanistes" de Paris, on va parlar de l'etimologia del topònim de Jamaica com a derivat del català Jaume i diu que ho va reblar en exposar que els anglesos pensaven que el nom provenia d'un homenatge al rei James II d'Anglaterra! Tot seguit l'hi comunica haver rebut el llibre de Ricard Carreras i Valls sobre Cabot, pel que va escriure una presentació.

A continuació inicia un nou tema, i manifesta: *"Colom estuvo en Canarias entre 1478 y 1482; allí se hizo amigo de un Hernan Peraza, que casó con la famosa Isabel de Bobadilla. Este Hernan Peraza nombre castellanizado) **era hijo de un Ferrand Peraza, catalán,(sic) que conquistó la isla de Gomera hacia 1451, capitulando la conquista con Juan II de Castilla y después con Enrique el Impotente. No hallo más datos sobre este catalán Ferrand Peraza, que se hizo vecino de Sevilla. Yo creo que estas relaciones tan antiguas de Colom con los Peraza pueden traer mucha luz. De que región de Cataluña saldrían esos Peraza? Fíjese que se establecieron en la Gomera, que fué el puerto de partida de Colón.**"*

Ulloa té sempre la capacitat de sorprendre'ns amb noves idees rocambolesques com és aquesta de l'origen català dels Peraza. No entenem com Colom podia estar amb la seva família a Portugal o Porto Santo i alhora fer coneixences a les Canàries. Tants fronts oberts ens superen.

14 de juny del 1928: Carta de Mitjana a Ulloa

A l'inici de la carta, Mitjana fa aquesta declaració, que és quasi bé un lament: *“Hago votos por su salud y los suyos, agradeciendo los que me manda para los míos, que ya desgraciadamente son escasos, pues **solterón y quincuagenario** no me queda más familia próxima que un primo hermano, que es como mi hermano menor”* Per tant, Enric Mitjana de las Doblas va nèixer abans de l'any 1878.

Seguidament Mitjana esmena la plana a Ulloa i l'hi transmet tota la genealogia dels Peraza de las Canàries, que no tenen res de catalans i li nega aquesta possibilitat. A continuació malgrat el fracàs dels Francesc Colom, que eren Coloma, malgrat l'embolic que Mitjana es va fer amb un inexistent Pere Colom i Monrós i la seva falsa relació amb el matrimoni de Lluís Colom i Violant de Monrós, la seva imaginació i capacitat de fabulació, sense cap fonament documental, continua esponent, com podran comprovar amb aquesta nova teoria de Mitjana:

*“Creo indudable la predilección y veneración de nuestro Juan Colom por el nombre Jaime. Yo creo que el nombre es Jaime-Juan (el canceller), su padre y creo además que en 1468 casó en Barcelona en donde tuvo un hijo primogénito, también de nombre Jaime. Si tuvo un hijo primogénito en Barcelona y tenía fincas o casas en ésta (ciudad) que probablemente luego se ignoraron en Castilla), y luego se casó en Portugal, ¿no le parece que la cuestión de la herencia del mayorazgo se complicaba mucho y que el hábil Ortegón y su sucesión – que ganaron el pleito – tenían motivos para estar sobre ascuas? Para conservar el patrimonio, seguramente que era preciso que desapareciera el testamento, y borrarón todas las huellas de las líneas masculinas, por que a mi entender **Diego Colom no era el primogénito**, sino que lo era el Jaime que quedó en Barcelona y heredero del patrimonio catalán, quizás entregado en los capítulos matrimoniales de 1468, y por esta razón no confiscado como otros que me constan auténticamente, de los Marimón, Ros, Sapila, etc.*

Pensará Ud., ¿quienes serían pues los verdaderos sucesores? La verdadera sucesión, debió derivarse por el primogénito Jaime Colom, pero quizás por miedo a las confiscaciones del año 1472 (por esto estaría receloso), sucedió que el mayor patrimonio catalán, pasó a la rama segunda de Barcelona, o del primo Guillermo-Juan Colom, y la rama primera mixtificándose el nombre del rebelde Colom, vino a recaer en un antiguo..... de la provincia de Gerona, y la segunda, también, también con patrimonio en Gerona, recayó en un ducado que no es el de Veragua y que ellos mismos ignoraron, unos y otros.

Sin poder tener todas las sucesiones genealógicas, que seria interessantísimo averiguar, me he hecho cargo de la sucesión de D. Jaime Colom i Marimón, padre de nuestro Juan Colom, caballero, quedando empero la incógnita del apellido de la madre Catalina N. (sic) y los nombres de la primera .....

Ya se hará cargo de lo difícil que ha sido la recogida de estos datos seleccionados entre otros muchos, pero yo quisiera evidenciar auténticamente por medio de la relación de los archivos públicos y particulares, pero esto es complicado y costoso” Mitjana exposa també que caldria fer un equip d'investigadors que cerquessin en molts arxius, i per això caldria disposar de cèntims per poder-ho dur a terme. Abans del següent paràgraf que transcrivim sencer, diu que las dues branques de la família Colom de Barcelona han acabat sent una casa Ducal i una d'un Marquès, sense donar pistes de a quines cases nobles es refereix. Continua dient:

“Yo he encontrado buen patrimonio en la casa Colom (que eran de los de la Biga en contra de los de la Brusca, o los ricos, fuertes como una biga, y los débiles como un palo o brusca), y entre ellos la casa patrimonial antigua de 1385 en la calle de los Mirallers; la de los padres de Juan Colom, casualmente en el Paseo de Colón, por la cual tuvo este pleito con su hermana en 1468; la de Jaime Colom, hijo, en la calle de Tallers; la de la rama segunda Colom-Ros, en la calle de los Baños; la de su hijo en la calle de la Merced; quedan las indicaciones de otra por el final de la calle de Regomir, que debió ser de Luis Colom casado con la Violante Monrós, todo lo cual

sorprendentemente me encuentro acaparado, no se por que razones en el patrimonio del Duque. Crea que es sorprendente y obsesionante!”

Hem transcrit tot aquest galimatias per si pot ser de profit per alguna persona, ja que la nostra opinió és força negativa al respecte, però entenem que si Mitjana de las Doblas hagués publicat el seu llibre, segurament la seva teoria hagués anat per aquestes propostes, que, al nostre entendre, són completament errònies i equivocades.

21 de juny del 1928: Carta d’Ulloa a Mitjana

Ulloa es mostra content de la represa de la correspondència i lamenta que Mitjana hagi desistit de publicar cap llibre. També diu que intentarà estimular a la Hispanic Society de Nova York per veure si poguessin ajudar econòmicament en la recerca proposada per Mitjana. Ulloa anuncia que el seu llibre en castellà ja està en premsa, tot dient: *“Ya está aquí en prensa, destinado a Sud-América, visto el poco entusiasmo de España, más bien hostilidad”*. A continuació ens informa que els dos llibres catalans varen produir dèficit, ja que una llibreria *“se condujo muy mal”*.

A més de parlar del nou llibre de Carreras Valls, Ulloa s’ha fixat en la família Spès, ja que va existir un Joan Spès a finals del segle XV. I es pregunta: Qui sap si la Catalina que vostè busca no era una Catalina Spès? (Nosaltres sabem que es deia Caterina Bertran i Miquel, però). Ulloa li demana molta reserva sobre aquest tema dels Spès, ja que considera que poden aportar la clau de tot el tema. Com podeu comprovar els temes que tracten cada cop són més especulatiu i menys científics.

3 de juliol del 1928: Carta d’Ulloa a Mitjana

Ulloa acaba de llegir el llibre de Carreras Valls “La descoberta d’Amèrica” i anima Mitjana a publicar el seu. Tota la carta gira al voltant del futur llibre de Mitjana i per animar-lo li diu: *“Hay muchas dificultades que vencer contra los italianos, contra la propaganda de cuatro siglos, contra la rutina, y hasta contra muchos que en España se resisten a un Colón catalán y han querido inventar uno gallego, etc. Es a fuerza de trabajar y hacer publicaciones como hay que vencer estas resistencias.”*

Al “post-scriptum” admet que no ha avançat gaire en la família Spès, ja que només ha trobat un Spès que fou ambaixador de Felip II a Londres, que tingué un avi dit Jaume Spès, que fou gentilhome de Ferran el Catòlic.

8 de juliol del 1928: Carta de Mitjana a Ulloa

Mitjana diu que no pensa publicar res fins que no trobi els capítols matrimonials de Joan Colom de l’any 1468, postura que no comprenem nosaltres; desconeixem quines pistes tenia per fer una afirmació d’aquesta mena, ja que en aquesta carta, a continuació, accepta que ni tan sols sap el notari on buscar. Per altra banda manifesta que continua buscant entre la família Labià, per si pogués ser la família de la mare de Colom.

24 de setembre del 1928: Carta de Mitjana a Ulloa

Carta força curta en la que Mitjana reconeix haver escrit un text sobre el tema del “antidescubridor” (pre-descobriment?) que es va publicar a Cuba i del que l’hi tramet una còpia. Diu que aquest text no és conegut a Barcelona. Toca alguns punts solts sobre els Scot o Escot i els Spès o Despés. Torna a parlar sobre Joan Colom, fill de Jaume Colom, pare d’un altre Jaume Colom que fou conegut com el “ric”, per tenir un bon patrimoni a Catalunya. A principis del 1500 Jaume Colom, el fill de Joan Colom, va anar a viure a l’altre costat de la Rambla en una casa pròpia, on naixeria el seu fill **Pere-Antoni Colom**. Un cop més, Mitjana dóna unes dades inexactes, ja que Jaume Colom i Alòs (1445-1528), casat amb Yolanda Soler, var tenir **dos** fills: **Antoni-Joan Colom** (nascut l’any 1508(?)) i que, per tant, no pogué mai navegar amb Colom com han dit alguns autors) i **Pere-Joan Colom**. Mitjana els confon en un de sol.

Al final de la carta, Mitjana considera que el cognom del cunyat de Colom Muliart era en realitat **Munar** (sic) i l'hi exposa que ha llegit el llibre de Ricard Carreras Valls amb interès.

30 de setembre del 1928 : Carta d'Ulloa a Colom des de Lain (Yonne)

Ulloa diu que està molt content de saber que Mitjana recomença les investigacions colombines, fet que demostra que Mitjana va passar una crisi important en relació amb aquest tema. Ulloa l'anima a continuar investigant els Colom-Monrós. A continuació tracta el tema del “piloto desconocido”, del que diu que fa ja molts anys que s'ocupa i, amb una impressionant fatxenderia, que el caracteritza, Ulloa diu: “*Mis conclusiones son definitivas y muy bien probadas*”. Aquestes són que Joan Scolvus (Joannes Scolubus) i l'imaginari Alonso Sánchez eren el propi Colom, teoria que exposa en el seu nou llibre “*El descubrimiento Hispano-Catalán de América en 1477*”. Ulloa diu a Mitjana que li enviarà un exemplar a finals del mes que ve i afegeix que Joan Scot, que habitava a Barcelona l'any 1433, quan n'era conseller Jaume Colom, no pot ser de cap manera el Joan Scolubus. Troba interessant aquesta dada per la presència d'un Centurió Escoto en les “Mandas secretas” del testament de Colom de l'any 1506.

Ulloa admet que el cognom Centurió pot venir del italià Centurione, però ell es conscient que des del segle XIII hi han Centuriones a Sevilla, València i Mallorca. Diu desconèixer si també hi havia Centuriones establerts a Barcelona. De tota manera els italians sempre han pretès que el “Centurió Escoto” del codicil de Colom, era italià, i més específicament, genovès. Però recentment, alguns historiadors crítics contra el Colom català, com els historiadors Pessagno, italià, i de La Roncière, francès, han afirmat que aquest Centurió Escoto residia entre 1460 i 1470 a Mallorca, del que resultaria que aquest personatge seria un genovès naturalitzat a Mallorca des d'abans de l'any 1450, i no tenen cap prova que fos italià.

Respecte al cunyat de Colom anomenat **Molyart o Muliart**, Ulloa diu haver trobat un cognom català semblant: **Mulierat** (actualment Mullerat?). Li sembla que aquest cunyat va néixer a Portugal d'una família danesa o noruega de nom Wolart, cognom que es pronunciava com Foleart. Discrepem en aquest punt d'Ulloa, ja que per França hi ha el nom Mouliard, que vol dir moliner, que ens sembla molt més proper al del cunyat de Colom. A continuació insisteix en altres temes, quasi obsessions, com quan diu que Colom va habitar una temporada per Tortosa, Amposta o encara més al sud, on pogué tenir relacions amb l'Orde de Sant Juan de l'Hospital o la de Montesa. Insisteix en l'origen del nom Jamaica com a derivat de Jaume i esperona Mitjana a trobar un fill de Jaume Colom que es digui Joan Bautista o Jaume que marxés de Catalunya en el període 1467-1472.

Finalment exposa que, fa un mes, va rebre a Paris la visita del Sr. Ferran Valls i Taberner, qui va parlar elogiosament de Mitjana. L'hi sol·licita les adreces dels Srs. Ferran Soldevila i de Cambó, respectivament, per poder-los enviar el seu segon llibre en castellà.

22 de novembre del 1928: Carta d'Ulloa a Mitjana

Malgrat el temps transcorregut i sense resposta de Mitjana, el llibre encara no ha sortit a la venda, ja que ha sofert un retràs considerable. En aquesta carta hi ha un tema monogràfic que rau en què Ulloa vol desxifrar si el cognom català que tant els interessa és Mon-Ros (“mundo rojo”) o be Munt-ros (“Monte rojo”) ja que això té una repercussió directe en els escuts heràldics i Ulloa no es vol equivocar. Està dubtós i sol·licita a Mitjana que li ho aclareixi. Al final de la carta Ulloa lamenta que finalment Mitjana hagi decidit no publicar el seu llibre sobre Colom.

25 (o 29) de novembre del 1928: Carta de Mitjana a Ulloa

En primer lloc, l'hi comunica que el dia 15 d'octubre es va publicar el seu article sobre Colom en el “Diario de Cuba” de Santiago de Cuba i passa ràpidament a relatar-li algunes novetats: Ha trobat la casa que **Onofre Scot**, cavaller, posseïa a Barcelona, molt a prop del Centre Excursionista de Catalunya. Això, juntament amb els Nigro i els Planes, que també residien a

Barcelona, referma la seva tesi de ser Colom de Barcelona. (Recordem que Ulloa en dubtava obertament en una carta anterior).

Mitjana considera que Diego Colom va tenir una categoria eclesiàstica casi de “bisbe”, sense aportar però cap document que ho avali. Considera que Diego es va canviar també el nom arran de la guerra del Príncep de Viana i es mostra convençut de què Ferran II i Colom es coneixien d’abans. Mitjana també indica que caldria estudiar el paper jugat per l’almirall de Castella D. Fadrique Enríquez, a qui considera que era el Marqués de Moya.

La resta de la carta es destina a parlar dels escuts dels Mont-ros de Tàrraga i de Cervera (amb brisura), comparats amb el dels Mon-rós de Barcelona, que Mitjana considera una branca secundària o procedent de Sort. L’explicació és força ambigua, però Mitjana posa l’exemple de la família Montcada, que era anomenada Moncada, sense la “t” del mig.

26 de novembre del 1928: Carta de Ulloa a Mitjana

Primerament, Ulloa l’ennova que ja li ha enviat el llibre en castellà i en destaca que parla dels Monrós i que en treu conclusions, en haver comparat l’escut d’aquests amb el “timbre” de l’escut de Colom, que també porta el símbol del món surmuntat per una creu. Ulloa l’hi diu que pensa assistir al congrés històric de Sevilla, pel que es reserva algunes novetats importants; malgrat tot l’hi explica que: *“Tengo yo testimonio de que con Colom, el Almirante, anduvo un **Casanova catalán**. Esto es seguro. (Però no aporta cap prova documental, com sempre!) ese Casanova era de la familia del Cardenal Juan Casanova, que fué obispo de Gerona. Venía a ser sobrino-nieto del Cardenal – Ese debepués ser el Casenove Coullon.”*

Quan comprovem les barbaritats històriques que fa Ulloa en punts prou coneguts per nosaltres amb documents a la mà, comencem a dubtar seriosament sobre el mètode científic, o millor a-científic, que seguia Ulloa en les seves recerques. Guillaume de Casenove Coullon va morir per l’any 1483 i, per tant, no va poder mai acompanyar a Colom. Del seu fill, Jean de Casenove Coullon o Couloiz, en tenim prou documents per seguir la seva trajectòria vital que no té res a veure amb cap viatge al Nou Món. Després Ulloa explica a Mitjana que ha trobat escuts dels Casanova italians que porten un colom, i pressiona a Mitjana per veure si pot trobar les armes dels Casanova catalans que portin un colom. Acaba amb una rotunda afirmació: *“Lo absolutamente seguro, es que los Casanova, sobrinos del Cardenal, están de por medio”*. Però com sempre no ens indica com es diuen aquests nebots ni en quin arxiu ha trobat documents sobre aquesta família. Ulloa només aporta intuïcions i cap veritat històrica!

Acaba la carta amb un tema nou, tot dient: *“¿Qué le parece a Ud. lo del **cáliz de oro** de la catedral de Barcelona hecho con el primer oro de América? Yo creo que hay allí algo de cierto y que Isabel haría ir el cáliz a Toledo.”*

7 de gener del 1929: Carta de Mitjana a Ulloa

Mitjana diu haver llegit la carta dirigida per Ulloa a *La Veu de Catalunya* del dia 31 de desembre. Dóna per segur l’origen dels Mon-rós al castell del mateix nom de la Segarra, a prop de Cervera. L’escut d’aquests Monrós, segons Tarafa, era un món i una rosa daurats sobre el camper d’or. De Lluís Colom i Estaper diu que va nèixer cap a l’any 1506, fill de Pere Colom i Ros, que fou fill de Guillem, cosí germà del “nostre” Joan (vol dir Joan Colom i Bertran i no creiem que aquesta genealogia sigui correcta). Per acabar amb un nou misteri afegeix Mitjana: *“Y esta línea Colom-Ros vino a ser la Condal”*.

Sobre **Miquel Ballester** diu que l’identifica amb **D. Miquel Ballester i Fivaller**, fill de **Joan i Elionor**, que vivia en 1460, sense poder precisar el seu lloc de naixement, tot i que la família posseïa patrimoni per la banda de Tarragona. Diu que aquesta família tenia la seva casa a Barcelona en el **carrer de Ballester**, actualment coneguda com de la Mercè, a prop de la casa de Pere Colom i Ros que ja la havia mencionat amb anterioritat.

Mitjana diu estar d'acord amb Ulloa en considerar que el nom autèntic de Colom podia ser el de Joan Baptista, però ressalta que en aquella època era molt usual posar dos noms de pila i que, per tant, en el cas de Colom, aquest podria haver estat Joan Baptista-Pere o bé Joan Baptista-Cristòfor. A favor de la darrera possibilitat addueix que la germana de Joan Colom, Elionor, es va casar amb un home d'una família que emprava Cristòfor com a segon nom de forma molt freqüent (els Gualbes).

Transcrivim el següent paràgraf que parla de la família Coscó:

*“De **Coscó**, es curioso observar que la familia era aragonesa y se llamaba Coscón, con “n”, y se catalanizó en Coscó. (Podriem posar objeccions a aquestes afirmacions). De esta familia tengo el testamento de Catalina Cerdán, viuda de Bertran Coscón, de 1462, quien tuvo una hija Violante casada en Barcelona, que fué llamada la Sra. Coscona. En este documento aparece como hijo primogénito y heredero de un señorío aragonés D. Juan Coscón, que caso con Doña Juana Despés. El segundo fué D. Pedro Lorenzo, y el tercero Don Jorge. El D. Pedro Lorenzo casó en Barcelona con D. Beatriz N., de quien tuvo a Doña Gerónima Coscó, monja de S. Pedro de las Puellas en Barcelona en 1502. De modo que tenemos en Barcelona en estas fechas la familia Coscó catalana. También se deduce que viviendo o estando en ésta **las familias hidalgas Colom y Coscó, debían conocerse y hasta quizás tratarse**, y ello **justifica que Coscó supiera el catalán** y que le **constara que el nombre del descubridor era COLOM** y no COLON, conforme lo escribió en su primera forma en la célebre carta que Ud. relata de fecha 1493.”* Si en altres moments hem considerat forassenyats els raonaments de Mitjana, en aquest cas li donem tota la raó i el considerem un punt molt important. Caldria però, que trobéssim la genealogia completa dels Coscó residents a Barcelona.

Sobre els Casanova i en Guillem de Casanova, sembla que es fa un gran embolic en alguns aspectes de la seva genealogia, però és interessant el fet que digui que D. **Guillem** (suposo que vol dir Guillem de Casenove Coullon) **fou fill de Baltasar de Casanova, ambaixador que fou de Mateu, comte de Foix, l'any 1414, davant del rei d'Aragó**, per a tractar la devolució d'alguns béns que aquest havia confiscat. Mitjana suposa que **Guillem de Casanova era cosí germà del pare de Joan Colom**, o sigui de Jaume Colom i Marimón. Mitjana suposa que Guillem de Casanova podria ser fill d'una dona Colom, germana de Guillem Colom, pare de Jaume Colom i Marimón.

Sense documents fefaents, tota la genealogia anterior es només una proposta de bones intencions i res més. De tota manera, tot i que Guillem de Casanove Coullon, vice-almirall de França, visqué i desenvolupà les seves activitats corsàries a Normandia, tenim documents que podrien indicar un origen o bé gascó, com diu el Père Anselme, o bé del comtat de Foix o el Llenguadoc. Caldria, i recomanem a tots els nostres consocis, una visita als arxius departamentals de l'Ariège, a Foix, per a determinar quines famílies Casanova hi havia la primera meitat del segle XV.

Sobre que el mític **calze d'or** fos el primer or vingut del Nou Món, Mitjana ens informa que fou lliurat a un dels monestirs catalans més importants (Poblet, Montserrat, etc?) per mans del Virrei D. Enric d'Aragó, Duc de Sogorb, Comte d'Empúries, antecessor dels Medinaceli.

27 de febrer del 1929: Carta d'Ulloa a Mitjana

Ulloa comença la carta amb aquest paràgraf:

*“Mi estimado amigo: Le noto a Ud. –por su silencio– como desalentado. Tal vez la actitud de silencio y boycott de **la prensa española contra Colom catalán** le ha desanimado. No sé. Pero a mí la opinión de la prensa entera me importa poco, porque estas no son cosas al alcance del periodista. Mientras unos callan, otros insultan y otros hablan con criterios ridículos y despreciables. Yo estudio y trabajo. Y la verdad sigue su curso. **En el Congreso de Sevilla será su triunfo completo y oficial.**”* Certament que sota la dictadura del general Primo de Rivera, la teoria de la catalanitat de Colom no deuria gaudir de gaire suport, i ja experimentaria Ulloa en pròpia carn les intrigues oficials en aquest congrés de Sevilla que ell s'imaginava tan triomfal. A continuació, diu que ha estat molt malalt, però que es cuida molt per poder assistir al Congrés de

Sevilla y poder “*aplantar allí a maldicientes y necios, sobre todo los de Madrid*”. La guerra ja estava encesa pel que podem veure.

Seguidament, anuncia una gran notícia en dir a Mitjana que ha trobat un Francisco Colón, parent del descobridor, que apareix com a caigut del cel a les Antilles l’any 1514, quan ja era un home format. Ulloa es pregunta d’on va sortir aquest home i exclama que, de cap manera era originari de Gènova. La dona d’aquest Francisco es deia Violant, pero Ulloa no sap el cognom. Afegeix: “*Los Colón, (hijo i nietos del descubridor) trataban de ocultar a este pariente!*”. Ell mateix qualifica aquesta troballa de colossal i suposa que és originari de Catalunya i segurament de la mateixa Barcelona. La Sra. Alba Vallès i Formosa ens va deixar ben clar que aquest Francisco Colón era **fill natural de Diego Colón i d’Isabel de Gamboa**, amb qui Diego havia promès casar-se en cas de quedar prenyada, cosa que no va complir. Sabem que Ferran Colom, fill natural de l’almirall, va haver d’anar dues vegades a Roma, per arreglar la denúncia presentada per Isabel de Gamboa davant els tribunals eclesiàstics (Sacra Rota). Tornem a proposar una recerca històrica d’aquest expedient a Roma, ja que podria donar molta llum sobre la família de l’almirall.

Després, obre un tema nou referent al “jurado Baraona”, casat amb una parenta dels Colom, i treu a relluir el tema de la “**Condesa de Benanico**”, que Ulloa es pregunta si correspon a un territori de Balears, Valencia o Aragó. Nosaltres sempre hem pensat que és un error de transcripció de la **Condesa de Penamacor** i prou.

Abans de cloure la carta, amb un panegíric del molt que estan avançant en la recerca de la veritat i contra tots els enemics que els estan fent la guerra, toca de nou el tema dels Monrós, perquè sembla que Carreras Valls va fer un article sobre aquest tema al diari *Las Noticias*, que el va posar en dubte.

9 de març del 1929: Carta de Mitjana a Ulloa

Mitjana diu que no s’ha pogut ocupar de les recerques colombines, però que el mes vinent tindrà l’oportunitat de consultar arxius històrics no coneguts d’aquesta època. Comença comentant el seu dubte sobre si Lluís Colom, casat amb Violant de Monrós, i Lluís Colom, germà de Joan Colom són la mateixa persona. Aquest fet demostra que l’arbre genealògic dels Colom de Barcelona encara estava molt poc estructurat.

Mitjana ens treu de polleguera quan afirma: “*No olvide Vd. que le tengo anunciado que Juan Colom es pariente del Maestre Sacosta y de Miquel Ballester. ¿No le parece raro que de un personaje de tanta importancia en aquellos tiempos no se hable de su familia ni se hiciera una biografía completa?*” Si no hi ha dades suficients sobre Pere Ramon Sacosta, com es pot atrevir Mitjana a afirmar que Joan Colom i Bertran era parent del gran mestre? Tampoc entenem la seva afirmació respecte a Miquel Ballester.

17 de març del 1929: Carta de Mitjana a Ulloa

Mitjana diu haver llegit el tercer article de Carreras Valls al diari *Las Noticias* en el que tracta el tema del cognom Monrós i discrepa obertament de la seva opinió. En un punt diu: “*Si cree que en lugar de la unión Luis Colom y Violante Monrós, que yo he encontrado en documentos formales, que estan en poder de corporaciones religiosas amigas – que me reservo porque **estoy cansado de vivos** – que hay otro matrimonio más adecuado en esta época, que lo exponga y lo examinaremos. Vengan hechos.*”

Més endavant, emplaça Carreras Valls que demostrï un enllaç entre els Colom i els Terroja o Torroja, per poder creure que l’expressió “Terra-Rubra” prové d’aquests cognoms i no del de Monrós. Sobre Don Francisco Colón, Mitjana afirma que ja el coneixia de feia temps sense poder, però, fixar la seva filiació. Diu que vivia oficialment al carrer Ample de Barcelona vers l’any 1514, i que va desaparèixer després. Tenia la dignitat de donzell. En aquest punt Mitjana es pot equivocar, ja que hi va haver diverses línies bastardes dels Colom de Barcelona, farcides de

Francescs, alguns del quals foren mestres en Arts i Medicina. Per això caldria ser molt prudent en la identificació d'aquest Francesc Colom del Carrer Ample amb el Francisco Colón i Gamboa de les Antilles.

Al final de la carta, Mitjana torna a insistir en la bondat de la teoria de ser Cristòfor Colom el Joan Colom de Barcelona i torna a parlar del **suposat primer casament del Joan Colom (= Cristòfor Colom) l'any 1468** a Barcelona, casament del que va sortir un fill de nom **Jaume Colom, que seria el futur segon almirall Diego Colón**. No ens diu Mitjana, però, de quin document o capitulacions matrimonials treu aquesta teoria.

3 de novembre del 1929: Carta de Mitjana a Ulloa

Mitjana diu haver llegit l'article d'Ulloa publicat al diari "**La Publicitat**" de 17 d'octubre del 1929, així com un article de Ricard Carreras i Valls sobre Joana de la Torre. Després exposa una troballa interessant sobre els Casanova, que diu així:

*"De la família Casanova he dado con un Juan, que fué a Sicilia en 1395, casado allí, y luego también en segundas nupcias, pasando más tarde a Valencia, refiriéndose que es el **padre del Cardenal Jaime Casanova de 1501** y de tres hermanos más, y de una hija Antonia, habida de su primer matrimonio, que casó i vivió en Valencia, debiendo tener relación con Don Luís de Santángel, el escribano de ración. De esta familia vino a mis manos una escritura de poder, hecha en Barcelona en 1527 por **Bernardo de Casanova de Arag, en el Bearn**, pero había detalles a una finca que había en San Clemente de Llobregat, la cual en 1483 se dice pertenecían a los sucesores de D. Gerardo de Casanova".* Un cop més apareixen els Casanova catalans relacionats amb el sud de França, el Béarn o el comtat de Foix.

A continuació parla sobre els Marimón, ja que sembla que Carreras Valls ha tractat públicament aquest tema. Mitjana comunica a Ulloa que el pare del Joan Colom que estudien es deia Jaume Colom i Marimón i que aquest tenia un germà que es deia Guillem. Nosaltres no hem localitzat cap germà Guillem fins ara. Al final de la carta, Mitjana diu que ja té molt avançats els treballs preparatoris del seu llibre.

2 d'abril del 1930: Carta d'Ulloa a Mitjana des de Barcelona

Ulloa exposa a Mitjana el seu desig de tenir una trobada amb ell, perquè encara no es coneixen personalment. Ulloa declara residir a la Pensió Vidiella del carrer de Muntaner núm. 183. El telèfon era el número 76232. I l'hi diu que, de tota manera, es podrien trobar o bé a l'Ateneu Barcelonès de 19:00 a 22:30 hores, o bé a l'Arxiu de la Corona d'Aragó de 9:00 a 13:30 hores.

11 de juliol del 1930: Carta d'Ulloa a Mitjana des de Barcelona

Ulloa comença la seva carta en un to triomfal: "**Vencimos en Sevilla y estamos muy bien ante la Academia de la Historia.**" Potser aquesta fou la primera impressió del resultat de la seva actuació en aquest congrés de Sevilla, però per altres cartes al Sr. Ferran Valls i Taverner no sembla que aquest congrés hagués estat precisament una bassa d'oli. Ulloa vol presentar la seva teoria al "Congrés de Americanistes" de Hamburg i afegeix: "**y será también un triunfo!**" No podia esperar Ulloa les reaccions contràries que es desencadenaren després d'aquest congrés de Hamburg, com podem veure tot llegint la seva correspondència amb el Sr. Ferran Valls i Taverner, publicada en el nostre butlletí anterior núm. 46. Ulloa li pregunta si ha llegit el **seu article publicat a "La Publicitat"** el dia anterior i considera que el testimoni del genealogista Medina Nuncibay és formidable, ja que indica a un **Guillem Colom del segle XIV (no XV) emparentat amb la família del descobridor**. Acaba la carta dient a Mitjana que li agradaria molt poder tenir una entrevista amb ell, ja que sembla que encara no s'han vist personalment.

MANIPULACIÓ HISTÒRICA DE L'EXPRESSIÓ CORONA D'ARAGÓ

Per Caius Parellada i Cardellach

La Corona d'Aragó pertanyia, com és lògic a uns sobirans, comtes-reis que eren els titulars de la monarquia que regia tots i sengles Estats que hi eren sotmesos i constituïa el seu nexa d'unió i la seva representació davant el món. Aquesta monarquia era catalana, de fàcilment indiscutible puix que n'era per l'origen, per la seva formació, per la seva natura nacional, per les seves institucions, per la seva cultura, pels seus resultats polítics, territorials i per l'opinió inter-nacional.

Doncs bé, si hi havia aquesta monarquia, que entre altres corones, posseïa la d'Aragó, com pot ser que l'Estat general governat per aqueixa monarquia sigui inconsideradament anomenada Corona, la qual en tot cas és un element d'aquell Estat? Com es pot prescindir del regisme monàrquic general, de l'Estat mateix i àdhuc de la nació -la nostra nació com en deia joiosament Pere Terç- per designar-lo, i emprar al seu lloc el nom d'un element d'un dels estats sotmesos, aquell precisament, Aragó, que era l'únic deçà mar que hi estava a sobirania aliena?

És tan enorme la desraó d'una tal denominació que només es pot capir des d'un angle de conveniència política amb vista a uns resultats cobejats: el genocidi històric de Catalunya.

Cal, nogensmenys, tenir en compte que la singularitat de constitució d'aquell ens polític s'hi prestava, i també l'equívoc del títol reial. Tanmateix, això no obsta al fet que la tal locució s'hagi emprat amb punya, amb maquinositat, a sabuda d'allò que es feia: una malifeta brutal, la mort d'un poble.

En conseqüència, cal bandejar l'ús de la locució Corona d'Aragó per designar aquell ens creat, exalçat i magnificat per Catalunya, per tal com amb aquell terme s'ha deturpat la vera història, s'ha temptat i en bona part assolit, la seva destrucció; i encara, perquè així s'ha donat a l'Aragó un lloc que no li pertoca, però que ha jurcat, amb els seus corifeus, per obtenir, mitjançant la confusió i la fal·làcia.

Perquè els fets històrics inesborrables i també indiscutibles són que en aquell ens històric innominat -puix que el nom de Corona d'Aragó correspon a un altre- i el nom que li correspon, ço és, regne de Catalunya, hom hi ha esborrat i desat, una monarquia catalana que hi regnava per tots els seus cantons i angles, per totes les raons que es puguin retreure per tal de qualificar una monarquia.

Aqueixa monarquia catalana, era, doncs, la posseïdora de la sobirania general: la catalana, que era la pròpia del sobirà, com a comte de Barcelona, i l'aragonesa, que essent adquirida per donació, i essent aquell estranger, era una sobirania aliena sobre el regne d'Aragó i per tant, ja no era una sobirania d'Aragó. I no cal dir que la sobirania sobre els regnes adquirits es varen afegir a la sobirania superior del mateix rei, ço és, a la sobirania catalana. Això ho veié ben clar l'eminent historiador A. Finke, quan va escriure: "...i doncs, que el regne d'Aragó queda sempre al marge i desaparellat de Catalunya. És a dir, si hi ha una nació esmentada, aquesta és Catalunya; d'Aragó sols se n'esmenta la Corona, ço és, la sobirania que duu aquest nom, però que pertany a Catalunya". Tot això és d'una evidència sobirana, car ressurc de tota la documentació coetània dels esdeveniments. Per exemple, els sicilians de Sicília, durant l'interregne abans de Casp, diuen que: "...tota vegada és de intenció ésser un cos, e un cor, e un voler del Principat de Catalunya, del qual és membre".

Posat tot això, convertir tot un Estat regit per la monarquia catalana en una corona, i encara en la Corona d'un país supeditat a aquella monarquia, és una enormitat. Però encara hi ha més, és una malifeta perpetrada ja en època barroca valent-se de l'equívoc en la titulació reial, que en si

mateixa no duia pas inclòs aquest sentit fals de domini d'Aragó, sinó el de posseïdor del domini d'Aragó per part del rei. Perquè es tractava d'això: de capgirar la situació real, el regne d'Aragó, sotaposat a la sobirania superior de Catalunya, esdevindria la Corona d'Aragó, la falsa seu de tota la monarquia, usurpant a Catalunya el seu lloc en la història i apoderant-se de tota l'obra realitzada per Catalunya, tot atribuint-se-la.

És una mistificació total. El poble sotmès a senyoria estrangera, esdevé tot d'una el sobirà total. Però hi ha més: el poble espoliat encara serà sotmès a vilipendi.

HISPANIOLA

Per Caius Parellada i Cardellach

Una petita qüestió és la que s'enclou en la denominació d'Hispaniola que bona part de la literatura colombina aplica comunament a la segona gran illa descoberta per Colom, aquella que nomia primitivament Haití. No sempre, però, ha estat així, car la versió italiana del llibre "Historie", l'atribuït a Ferran Colom, l'altre fill del descobridor -versió que com és sabut va suplantar l'original, des de sempre perdut- duia la forma Spagnuola, si més no en la part que conté la "Relació sobre les antiguitats dels indis", obra del frare jerònim català Ramon Pané, inserida dins les "Historie".

Tanmateix, el nom que Colom posà a l'illa esmentada fou sens dubte el d'Espanyola, segons que així consta al *Diari* del seu primer viatge i també a la lletra del descobridor a Lluís de Santàngel i encara al mapa croquissat fet pel mateix Colom i que representa la dita illa. Al *Diari*, el nou de desembre, clarament el narrador, el Pare Las Casas, escriu que Colom "puso nombre a la dicha isla, la isla Española"; a la lletra a Santàngel, diverses vegades es fa menció de l'illa Espanyola: Quan hi diu que "Habia otra isla al Oriente, distante desta diez e ocho leguas, a la qual puse luego nombre la Española"; quan diu que "La Española es maravilla" i diverses vegades més.

Ara bé, cal que fem notar que el mot espanyol és un mot de forma catalana i no pas castellana. Sense necessitat de ficar-nos en embolics de caire lingüístic, sembla clar que el sufix "ol" no és pas propi de la llengua castellana i per contra que ho és de la catalana, en la qual és força productiu. El sufix castellà equivalent és "uelo-uela", i així el podem trobar en nombrosos mots, tals com *pañuelo*, *ladronzuelo*, *covachueta*, *cazuela*, *anzuelo*, *mazuela*, etc.etc. I remarquem que el mateix s'esdevé en mots sense sufix, com és ara *suelo* o *vuelo*, que en català ens donen "sol" i "vol".

Altrament, el mot "espanyol" era força en ús a les terres catalanes durant l'Edat Mitjana, i així el podem trobar a la *Crònica* de Ramon Muntaner, on és llegut de llegir "E lo senyor infant féu-me lliurar la mellor galea qui hi era après de la sua, la qual havia nom Espanyola".

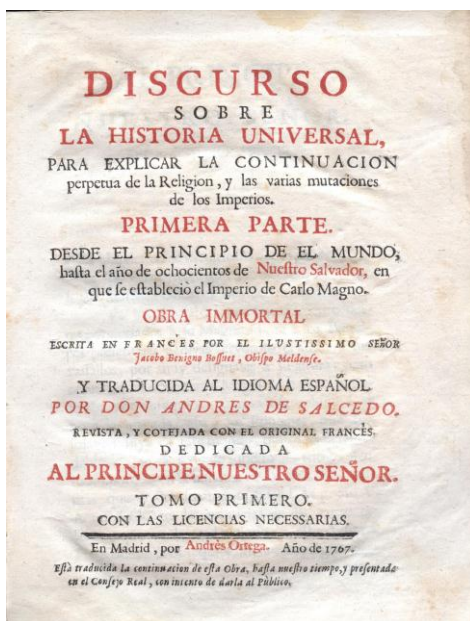
I ací és avinent de remarcar que Roselly de Lorgues, el comte francès propugnador ensems amb Léon Bloy de la santedat de Colom, cap a les darreries del segle XIX, va incórrer en la mateixa errònia idea de considerar que el nom posat per Colom a la susdita illa era el d'Hispaniola, i així, creient potser esmenar algun tort, va escriure: "Les castillans l'appelèrent l'île espagnole". Amb què, alhora que sembla voler esmenar la plana als "espanyols", s'arreglera amb els qui a ulls clucs creuen en la italianitat de **Colombo**.

LA PERSISTÈNCIA DEL COGNOM “COLOM”

Per Jordi Marí i Salvadó

Per sort per als historiadors i biògrafs del descobridor del Nou Món, la confusió sobre l'origen i l'ascendència familiar de Cristòfor Colom ha deixat algunes esquerdes per les que s'esmuny la llum de la veritat.

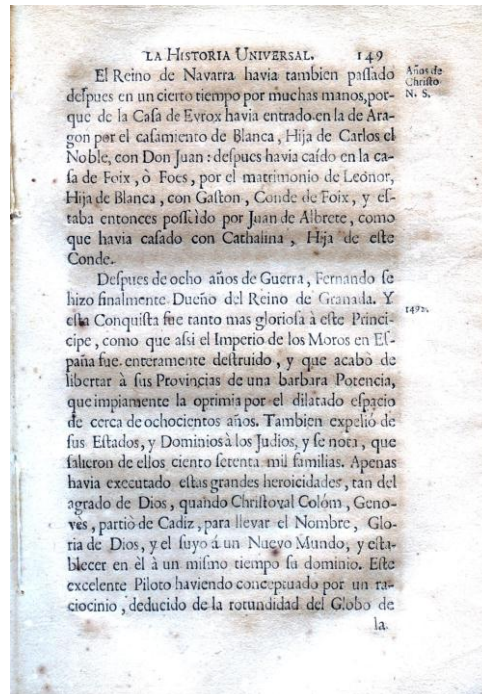
El document que presentem aquí permet comprovar com es va continuar utilitzant “COLOM” per a denominar l'Almirall de manera natural fins a mitjan segle XVIII, demostrant que, malgrat tot, els intents de segrest de la seva filiació no foren suficients per ocultar la veritable naturalesa del Descobridor.

El document en qüestió és una edició feta a Madrid de la traducció del francès de la famosa Història Universal de **Jacques-Bénigne Bossuet**, ([Dijon](#), [27 de setembre 1627](#), [Paris](#), [12 d'abril 1704](#)). En concret, parlem de la primera edició castellana en tres volums del “*Discurso sobre la historia universal para explicar la continuación perpetua de la religión y las varias mutaciones de los imperios desde el principio de el mundo, hasta el año de ochocientos de nuestro Salvador, en que se estableció el imperio de Carlomagno. Obra inmortal escrita en francés por el ilustríssimo señor Jacobo Benigno Bossuet, obispo Meldense.*” Editada per Andrés Ortega. Estan enquadrats en pasta espanyola, format quart i forrats en pell.

Els dos primers toms, editats l'any 1767, foren traduïts del francès per Don Andrés de Salcedo. El tercer tom, que correspon a la “*continuación del referido discurso hasta el año de 1762*”, està editat l'any 1769 i fou traduït per Don Miguel Joseph Fernández, secretari de l'Excel·lentíssim Senyor Marquès de Ariza. Els dos primers corresponen pròpiament a la història escrita per l'historiador francès, que tal com diu el títol, comprén des del començament del món fins a Carlemany; mentre que el tercer és un afegitó per a perllongar el període històric descrit fins a l'època de la publicació, o sigui, mitjan segle XVIII. La part que narra el descobriment del Nou Món es troba precisament en aquest afegitó i per tant, no correspon a la ploma de Bossuet, sense que hi hagi constància del seu autor.

En la pàgina 149 del tercer volum trobem el text que relata el descobriment del Nou Món. Referint-se al Rei Catòlic diu: “*Apenas havia executado estas grandes heroicidades (la conquesta de Granada i l’expulsió dels jueus), tan del agrado de Dios, quando Christoval Colóm, Genovès, partiò de Cadiz, para llevar el Nombre, Gloria de Dios, y el suyo á un Nuevo Mundo, y establecer en él à un mismo tiempo su dominio.*”

Queda patent que el cognom en què es designa al descobridor és “Colom”. Però s’afegeix a continuació, simplement separat per una coma, el qualificatiu de “genovès”.

Varis autors ja han tractat anteriorment la contradicció que suposa referir-se a l’Almirall amb el binomi “**Colom, genovès**”. Si es deia Colom no podia ser genovès, o, si era genovès no es podia dir Colom, ja que no hi consta cap família a Gènova de cognom “Colom”, ni cap membre pertanyent a alguna de les famílies “Colom” documentades que tingui origen genovès, ni tals sols ligur. Probablement, l’autor o autors de la part afegida seguiren la forma d’anomenar l’Almirall d’historiadors anteriors, com Fernández de Oviedo i d’altres. Recordem que tant Fernández de Oviedo, com l’historiador portuguès João Barros, ambdós coetanis del descobridor, sempre utilitzaren el cognom Colom per a designar a l’Almirall.

No deixa de sobtar que no hi figuri el cognom del famós navegant en la seva forma castellanitzada “Colón” en una obra escrita en castellà. El text queda fora, en principi, de tota sospita de parcialitat, en tant que editat a Madrid per un editor castellà, i en una època que encara no s’havia obert el gran debat sobre l’origen del Descobridor. Els intents d’ocultació mitjançant la substitució del seu verdader cognom “Colom” pel de “Colombo” encara que s’inicien ja en el segle XVI, no és fins al segle XIX, amb motiu del quart centenari del descobriment, quan es consolida. Una mostra n’és aquest llibre de 1769 en què es continua anomenant el descobridor del Nou Món amb el seu veritable cognom, Colom.

LA PERSISTÈNCIA DE LES ERRADES IMPRESES

Per Amadeu Buch i Gras

El passat estiu de l'any 2008 vàrem tenir l'oportunitat de visitar dues grans biblioteques sueques: la Biblioteca Carolina de la Universitat d'Uppsala i la Kungliga Bibliotek d'Estocolm.

Fou a la Biblioteca Reial d'Estocolm que ens va cridar l'atenció el següent llibre: “Bellum Christianorum Principum, Praecipue Gallorum, contra Sarracenos”. Es tracta d'un compendi de diversos textos, essent el més important el primer, que aporta el seu títol al llibre, del que és autor Robertus Monachus. Aquest llibre fou imprès per primera vegada a Basilea l'any 1533 per Henricus Petrus. L'exemplar consultat, però, era d'una edició posterior, de l'any 1538: “Basileae Excudebat Henricus Petrus Menses Augusto 1538” .

El llibre té com a tema principal la lluita del món cristià contra l'islam i, així, el primer capítol d'aquest llibre parla de la primera creuada a Terra Santa. El segon capítol (pag.85), duu com a títol “Caesenatis Historiam Baeticam ad R.P. Raphaelem Riarium Cardinalem” i el seu autor és Carolus Verardus. Aquest escrit tracta de l'expulsió de l'Islam de Granada per part dels Reis Catòlics, fet que fou molt celebrat en aquella època, ja que els estats cristians de l'Europa occidental temien una invasió turca imminent, com així va passar en el conegut cas d'Otranto. És el tercer capítol d'aquest llibre el que ens va cridar més l'atenció, ja que duia per títol: **“Cristopheri Colom de Insulis Nuper Inventis in Mari Indico Sub Ferdinando Rege Hispaniarum Epistola, ad magnificum dominum Raphaëlem Sanxis: deinde per Alexandrum de Cosco latinitate donatum”**. Com podeu observar és ni més ni menys que una còpia exacta, o quasi, de la primera carta impresa a Roma l'any 1493 dirigida per Colom a Gabriel Sanxis i traduïda al llatí per Leandre Coscó. Quaranta anys després de la seva primera edició els editors consideraven que encara hi havia prou interès en els seus lectors per procedir a la seva reimpressió. El que costa de creure és que en tot aquest període de temps no haguessin arribat a les seves mans altres edicions de la mateixa carta, que ja corregien, parcialment, algun dels errors inicials com el de denominar Rafel a Gabriel Sanxis o Alexandre a Leandre Coscó. En realitat, en l'edició de Stephanus Planck de maig del 1493 s'anomena Coscó “Aliander” i no pas “Alexandrum”, i en impressions posteriors surt com a “Leander”. Per altra banda, hem de considerar els lligams culturals entre Basilea i Strasburg que hi havia en aquell temps i hem de suposar que l'edició de la carta impresa a Strasburg era coneguda per l'impressor d'aquest llibre que estudiem, i que, malgrat això, va optar per emprar la forma “Colom” i no “Colon”.

Tanmateix, hem de recordar que, estranyament, en la versió de Strasburg que diu basar-se en uns impresos en català i en llatí, el nom del descobridor surt escrit com a **“Colon”**. Ens sembla molt rar aquest fet, ja que a la gran majoria d'edicions de la carta, el nom del descobridor del Nou Món sempre s'ha escrit **“Colom”**. Carlos Sanz, en els comentaris que fa al final de l'edició facsímil que va publicar de la versió alemanya de Strasburg, diu: “Traducción o adaptación de la Carta de Colón al alemán, según el texto “Katilonischen” (¿ castellano o catalán?), y otro latino.” És a dir, que Carlos Sanz posa en qüestió el nostre convenciment, que tenim ben coll avall, de que una de les versions que va utilitzar l'edició alemanya fos l'original en català, o edició prínceps. Hem d'admetre el fet que la carta impresa a Valladolid l'any 1497 per Pedro Giraldi i Miquel de Planes en castellà, diu ben clarament “Colon”. Essent les dues cartes impreses, la de Valladolid i la de Strasburg, del mateix any 1497, i tenint ambdues la particularitat de denominar a Colom “Colon”, potser haurem de posar en qüestió el fet que l'edició alemanya estés basada en una edició catalana. No podria haver estat una traducció de la versió castellana del 1497? Però l'objectiu d'aquest curt escrit és el de remarcar la força que tenia i té la lletra impresa i que un error comès en un escrit, que posteriorment es torna a recuperar per a una nova edició, pot tenir moltes possibilitats de ser novament editat i, d'aquesta manera, gaudir d'una persistència d'anys i segles.

Revista de Llibres

“EL SECRETO DE CRISTÓBAL COLÓN, LA FLOTA TEMPLARIA Y EL DESCUBRIMIENTO DE AMERICA”

Autor: David Hatcher Childress

Editorial: Ediciones Nowtilus S.L. – Madrid 200

www.nowtilus.com o www.historiaincognita.com

Per: Llorenç Margarit i Torras

Havia de passar i ja ha passat: la més completa banalització de la figura de Colom, que ha estat fagocitada pels seguidors fanàtics del “Código Da Vinci” o els lectors crèduls de la revista “Más Allá de la Ciencia”. Com diu el nostre president en l’editorial d’aquest butlletí, ara, amb Colom, ja tot s’hi val, sense cap mena de vergonya. Les hordes anti-sistema i contraculturals de tots els pèls, ja publiquen pamflets de tots colors sobre en Colom a través de suposats “llibres”, construïts seguint el sistema “cut and paste”, tot aplegant retalls d’Internet que parlin dels càtars, els templers, els maçons, el grial o la sang reial, els pirates i els “hashashins” de l’Orient mitjà. Si a sobre es pot fer Colom fill del Príncep Carles de Viana, príncep consort de Catalunya o bastard d’un papa, millor que millor! El llibre que analitzem a continuació esdevé el paradigma d’aquesta nova fornada d’estupidesa col·lectiva, però, anem a pams.....

El llibre comença donant per demostrat que Colom no va descobrir res de res, ja que a Amèrica, no solament ja hi havien arribat abans els víkings i els monjos irlandesos, sinó que les primeres expedicions que creuaren l’Atlàntic tingueren lloc cap a l’any 3.000 abans de Crist. Així, doncs, egipcis, fenicis, jueus, cartaginesos i xinesos ja havien arribat al Nou Món, com ho demostren diverses restes arqueològiques indiscutibles. Com que on hi ha vaixells hi ha pirates, l’autor comença a parlar també de casos de pirateria de l’antigor.

A continuació es torna a explicar tota la història dels Templers i la dels seus “enemics” els Hospitalers, fins a informar-nos que “*Tras el fracaso de las cruzadas en el Mediterráneo oriental los templarios se trasladaron de Jerusalén a los Pirineos y establecieron su sede en Paris . Su principal centro de operaciones era el sur de Francia y Cataluña, territorio de càtars y reyes merovingios, etc (pàg. 43)*”. Hi ha qui escriu pel broc gros! Poc després ens assabentem que a Montserrat hi havia guardat el Sant Grial i que la “Moreneta”(sic) és una talla de fusta feta per Sant Lluch personalment!

Després de la persecució dels templers a principis del segle XIV, la flota templera desapareix i es converteix en una flota pirata anti-sistema, que atacarà a consciència el Vaticà i tots els regnes que s’hi vinculen, especialment Espanya. Segons l’autor, els pirates es converteixen en guardians de la “Sang Reial”, la qual cosa justifica les seves actuacions. El món a l’inrevés, ja ho veieu. Potser aquesta revolta dels templers es deu a la mala influència que reberen pel seu contacte amb la secta dels “Hashashins” de l’Orient Mitjà, amb qui feren una aliança per a traïr el cristianisme, segons l’autor. Potser el capítol més assenyat és el cinquè, que parla dels mapes dels antics reis del mar. L’autor dóna per fet que en els arxius secrets vaticans i en els arxius reials portuguesos hi havia mapes que representaven tot el món oficialment desconegut, fil per randa. Els portuguesos els tenien per mor d’haver donat asil als templers que anaven a Sudamèrica a buscar la plata per a fornir les seves seques de *La Rochelle*.

Com que els escocesos, de manera similar als portuguesos, donaren refugi a la flota fugitiva dels Templers, la dinastia escocesa dels Sinclair els va enviar a Amèrica i descobriren una nova terra, a la que anomenaren Nova Escòcia! L’objectiu d’aquesta expedició fou la de traslladar el Sant Grial a una nova ciutat, fundada amb el nom de Montreal. Per realitzar aquest treball, l’autor ens

ennova que els seguidors dels templers prengueren el nom de la “Compagnie du Saint Sacrement” i que Montreal havia d’esdevenir la Nova Jerusalem. Sort que a aquesta altura de la lectura del llibre, ja traspassada àmpliament la seva meitat, arribem al capítol 7 (de 9 capítols en total), que comença a tractar de Colom amb la següent pregunta: “**¿Fué Cristóbal Colón un pirata templario clandestino?**” La resposta d’aquest autor és la teoria del Colom fill de Carles de Viana i de Margarita Colom, ja àmpliament coneguda pels nostres associats i demostrada falsa pels quatre costats; encara l’autor ens ennova que aquest bastard reial va néixer “a mediados de 1460 en el gueto judío de Génova, en la española isla de Mallorca. El pueblo de Génova ha pasado a formar parte de la ciudad de Palma.” Llàstima que el barri mallorquí conegut com a Gènova ni tenia cap call jueu, ni existia al segle XV! Més endavant, però, el fa néixer al call de la Ciutat de Mallorca, pel voltant del castell del Temple (que feia 150 anys que no tenia cap templer!) on va poder estudiar la ciència de la cartografia. L’autor dóna per bo el document Borromeu i ens ennova que Colom va participar en el bombardeig de Gènova, suposadament la seva ciutat nadiua, l’agost del 1476! Creiem que es confon amb la batalla del Cap de Sant Vicenç, però pam més o menys, no hi fa res...

Qui fou el culpable de que l’autor es decidís per la teoria del Príncep de Viana? Doncs ni més ni menys que el “**Padre Nectario Maria de La Salle**” i el seu pamflet mecanoscrit de fa trenta anys! El que havíem passat per alt, quan llegirem l’obra il·luminadora del pare Nectario, és el fet que hagués trobat una carta dirigida als monarques catòlics en la que diu ben clar que **Alonso Sánchez de Huelva va sortir de Huelva el dia 15 de maig del 1481 a bord del vaixell “Atlante” amb setze homes i que havia aconseguit arribar a l’illa de Santo Domingo!** I nosaltres ens preguntem: On és aquesta carta que demostra que Colom fou un vil usurpador de mèrits d’altri?(!)

Els dos capítols finals parlen dels pirates, de la fundació dels Estats Units, dels maçons i de la “Utopía Pirata”. Nou capítols aberrants dels que només un parla de Colom, tot defensant la pitjor teoria! Evidentment, aconsellem els nostres socis que no llegeixin, i molt menys comprin, aquesta col·lecció de disbarats i prometem que no tornarem a perdre el temps en fer una crítica d’un llibre tan poc científic. Serveixi aquesta per informar els nostres associats que han de començar a prendre moltes precaucions abans de comprar un llibre, per molt boniques que siguin les tapes, com és el cas. Potser caldrà fer, en el nostre Centre d’Estudis, una llista de “llibres prohibits”. Aquest la pot encapçalar amb tots els honors.

ÒMNIUM
LLENGUA CULTURA PAÍS